

**Sør-Aurdal
kommune**

Budsjett – og økonomiplan 2016 - 2019

Vedtatt i kommunestyret, sak 077/15 den 17.12.2015

INNHOLDSFORTEGNELSE:

RÅDMANNENS INNLEDNING.....	5
ØKONOMISKE RAMMER	7
HOVEDOVERSIKT DRIFT	9
BEFOLKNINGSUTVIKLING	10
PROGNOSE FOR BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN I PLANPERIODEN	10
ØKONOMISKE FORUTSETNINGER	12
INNTEKTS- OG FORMUESSKATT	12
RAMMETILSKUDD	12
INNBYGGERTILSKUDD.....	12
SKJØNNSMIDLER	13
SMÅKOMMUNETILSKUDD.....	13
FINANS	13
RENTEKOMPENSASJON.....	13
RENTEINTEKTER OG RENTEUTGIFTER, AVDRAG PÅ LÅN	13
UTGIFTSFORUTSETNINGER.....	14
DRIFT OG INVESTERING.....	14
LØNNS- OG PRISFORUTSETNINGER	14
GENERELT OM DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN, HOVEDTALL.....	15
LANGSIKTIG GJELD.....	15
FOND	15
NETTO DRIFTSRESULTAT.....	15
FELLES FOR DRIFTSOMRÅDENE	16
ÅRSVERKSRAMME	16
INTERNE STAB- OG STØTTEFUNKSJONER.....	18
PLAN, NÆRING OG UTVIKLING.....	19
HOVEDMÅL.....	19
OPPVEKST OG KULTUR.....	21
KULTUR.....	21
BIBLIOTEKTJENESTEN	21
OPPLÆRING SKOLE.....	22
BARNEHAGE OG INNVANDRERTJENESTEN	27
NØKKELTALL – FAKTATALL OG MÅLEKART FOR PLANPERIODEN	27
INSTITUSJON OG HJEMMETJENESTE	30
HOVEDMÅL.....	30
NØKKELTALL FOR HJEMMETJENESTEN– FAKTATALL OG MÅLEKART FOR PLANPERIODEN.....	30
NØKKELTALL FOR SYKEHJEMMET – FAKTATALL OG MÅLEKART FOR PLANPERIODEN	30
TILRETTELAGTE TJENESTER	35
HOVEDMÅL.....	35
NØKKELTALL – FAKTATALL OG MÅLEKART FOR PLANPERIODEN	35
HELSE OG FAMILIE	39
HOVEDMÅL.....	39
NØKKELTALL – FAKTATALL OG MÅLEKART FOR PLANPERIODEN	39

TEKNISK DRIFT	43
HOVEDMÅL.....	43
NØKKELTALL – FAKTATALL OG MÅLEKART FOR PLANPERIODEN	43
INVESTERINGSPROGRAM	47
SAMLET OVERSIKT INVESTERINGSPROSJEKTER	47
KOMMENTARER.....	48
FINANSIERING AV INVESTERINGER	52

Rådmannens innledning

Økonomiplanen gir et økonomisk bilde av de prioriteringer som er skissert. Årsbudsjettet er første år i økonomiplanen.

Styrings- og rapporteringssystemet tar utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, og gjør overordnede mål mer konkrete og målbare. Det er utarbeidet et målkart for den enkelte tjeneste, og rådmannen sammen med tjenestelederne skal sette i gang de tiltak som er nødvendige for at målene skal nås. Det gjennomføres bruker- og medarbeiderundersøkelser annet hvert år. Ved tertialrapporter og årsmelding skal det rapporteres tilbake til det politiske nivå på måloppnåelse.

Regjeringen påpeker de store utfordringer som storbyer og kommuner med stor vekst står overfor. Det pekes også på demografiske utfordringer ved at det blir flere eldre.

Rusomsorg og psykiatri skal styrkes, likeledes er helsestasjon og skolehelsetjeneste satsingsområder. Det gis videre signaler om høyere grad av brukermedvirkning, mer valgfrihet og større mangfold av tilbud innenfor tjenestetilbudene.

Forenkling og effektivisering av regelverk og i større grad en digitalisering av offentlige tjenester.

I kommunereformen legges det opp til sammenslåinger i årene 2018 og 2020. Det legges frem en Proposisjon om en helhetlig kommunestruktur til Stortinget våren 2017.

Kommunestyret vil i desember 2015 behandle sak om utredning av kommunesamarbeide i Valdres.

Kommunene vil fra 1. januar 2016 få en plikt til å sørge for øyeblikkelig hjelp døgnopphold for pasienter med somatiske sykdommer. I Valdres er dette organisert som et interkommunalt tilbud ved Valdres Lokalmedisinske Senter (VLMS) – 2 plasser.

Det innføres rettighetsfesting til brukerstyrt personlig assistanse (BPA) for personer under 67 år med stort og langvarig behov for personlig assistanse (pas og brukerrettighetslov).

For ressurskrevende tjenester øker innslagspunktet (fra kr 1 043' til kr 1 081'), mens kompensasjonsgraden beholdes på 80%.

Regjeringen fastholder fleksibelt barnehageopptak, øker satser for foreldrebetaling, innfører samtidig gratis kjernetid for 4-5 åringer (familier med lav inntekt) og fritak for foreldrebetaling for familier med lav inntekt.

Beregninger viser en vekst i frie inntekter (skatt og rammetilskudd) fra 2015 til 2016 med 5,3 mill. kr. Veksten i frie inntekter skal bl. a dekke

- Lønn- og prisøkning
- Tjenesteyting, nye behov og vekst i kostnadstunge utgifter
 - Øyeblikkelig hjelp, døgnopphold
 - barnevern
 - ressurskrevende brukere
 - BPA
- Vedlikehold, etterslep

Regjeringen foreslår å overføre skatteoppkreverfunksjonen til staten fra og med andre halvår 2016, og det gjøres uttrekk i ramme. For Sør-Aurdal kommune utgjør det kr 552', noe som

tilsvarer omlag 1,1 mill på årsbasis mens kommunens reelle utgifter for 2016 er på 650'. Forutsetter tilføring i rammetilskuddet dersom dette ikke blir endelig vedtatt i Stortinget.

Det er i budsjettforslaget ledigholdt lønnsmidler på omlag 1,9 mill kr. Reduksjoner i denne størrelsesorden vil medføre konsekvenser i tjenesteproduksjonen, som er nærmere beskrevet under de enkelte ansvarsområder.

Gjennom kommunestyrets behandling av «Driftsgjennomgang 2014» 19. juni 2014, samt sak om «Driftstilpasning, skole» 19. mars 2015, ble diverse forutsetninger for tiltak og strukturendringer skissert i prosjektrapporter for de forskjellige tjenesteområdene.

For budsjettåret 2015 er det gjennomført omstruktureringer med innsparinger på i alt 6 mill. kr., som også er grunnlaget for økonomiplanen. I økonomiplanen er det også forutsatt ytterligere tilpasninger med innsparing av 1,2 mill. kr. i 2017 og 2,7 mill. kr. i 2019. Med disse tilpasningene vil vedtatte handlingsregler for bruk av eiendomsskatt ivaretas.

Det er vedtatt endringer i inndelingen av tjenesteområder i 2015. Budsjettene for de ulike tjenestene vil dermed ikke være direkte sammenlignbare fra 2015 til 2016.

Det er lagt inn noe reduksjon i eiendomsskatteinntektene i 2016. Dette som følge av mottatte klager. Klagen er behandlet i sakkyndig takstnemnd, og skriftlig svar sendes ut i løpet av november måned 2015. Det vil bli gitt ny 6-ukers klagefrist på disse vedtakene, og det betyr at endelig økonomisk resultat av klagebehandling ikke vil være kjent før man kjenner utfallet av videre klagebehandling i sakkyndig klagenemnd i 2016. Med bakgrunn i siste behandling i sakkyndig takstnemnd vil det bli foretatt en avregning mot nytt krav om eiendomsskatt for 1. termin 2016 – med forfall pr 1.4.2016.

Inntektsrammene som er gitt i statsbudsjettet er for lave til å kunne videreføre dagens etablerte tjenestenivå, men med eiendomsskatt som delvis inntektskilde i tillegg klarer vi i stor grad å videreføre driften uten for store endringer og reduksjoner. Det er ikke lagt opp til økning av eiendomsskattesatsene i økonomiplanen.

Det ble våren 2015 utarbeidet handlingsregler for bruk av eiendomsskatt. Det ble vedtatt at ikke all eiendomsskatt skal brukes til ordinær drift, men at noe også skal gå til disposisjonsfond, investeringer og nærings-/utviklingstiltak. For 2016 er det i budsjettet avsatt kr 3,6 mill. til disposisjonsfond. Etter kommunestyrets vedtak er fordelingen slik:

Eiendomsskatt (i hele tusen)	2015	2016	2017	2018	2019
Drift	6 917	8 615	8 784	8 764	6 906
Avsatt til disposisjonsfond	5 977	3 569	3 580	3 776	4 650
Investeringer	702	702	702	702	1 860
Næring/utvikling/kultur	4 454	4 814	4 934	5 058	5 184
Sum	18 050	17 700	18 000	18 300	18 600

I kategorien «Næring/utvikling/kultur» er det i tillegg til direkte næringsrettede tiltak også tatt med tilskudd og overføringer til ikke-lovpålagte tiltak som kunne vært vanskelig å opprettholde uten inntekten fra eiendomsskatt, bl.a tilskudd til løypekjøring.

I økonomiplanen vises til de muligheter som de ulike delrapportene i driftstilpasningsprosjektet påpekte, og som dermed vil redusere bruken av inntektene fra eiendomsskatt, som vist i tabellen over.

Det er ikke funnet rom for tilstrekkelig med midler til opplæring jfr. kommunestyrets målsetting i forbindelse med driftstilpasningsprosessen 2008-2011, hvor 3% av lønnsutgiftene skulle avsettes

til opplæring.

Midler til opplæring i budsjettet for 2016 utgjør 0,7 % av fast lønn. Av den totale summen går en stor del til brannvesenet samt at noe av opplæringsmidlene er finansiert med statlige midler (gjelder videreutdanning av lærere).

De forskjellige betalingssatser og gebyrer vedtas årlig som en del av budsjettvedtaket. Det vises til eget gebyrhefte der de foreslåtte endringene framgår.

Økonomiske rammer

Kommunen forsøker å følge opp de sentrale myndigheters styringssignaler i forhold til satsing på ulike tjenesteområder, med de forventninger dette medfører. Vi har gjennom flere år hatt en sterkere vekst i lønns- og personalkostnadene våre enn utviklingen i de frie inntektene har gitt rom for.

Store investeringsprosjekter er også gjennomført, noe som har gitt kommunen en høy lånegjeld.

Det statlige inntektssystemet fastsetter den enkelte kommunes utgiftsbehov slik det er beregnet i rammetilskuddet.

Det overordna formålet med inntektssystemet er å jevne ut kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. Ved fordelingen av rammetilskuddet tar en hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og forskjeller i skatteinntektene (inntektsutjevning).

Omfordelingen som følge av utgifts- og inntektsutjevning skjer gjennom innbyggertilskuddet.

Utgiftsutjevningen er grunnlagt med at demografiske, geografiske og sosiale forhold gir strukturelle kostnadsforskjeller som kommunene i liten grad kan påvirke. For at kommunesektoren skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere, må det tas hensyn til slike strukturelle kostnadsforskjeller når de økonomiske rammene for den enkelte kommune blir fastsatt. Ut fra disse beregningene i inntektssystemet vil Sør-Aurdal være 21,3 % dyrere å drive enn landsgjennomsnittet.

Med den utviklingen vi ser i de frie inntektene som er beregnet for Sør-Aurdal i 2016 er vi avhengige av å tilpasse driften samtidig som vi må øke inntektene utover skatt og rammetilskudd.

Budsjetterte inntekter fra skatt og rammetilskudd tilsvarer prognosene fra det som er lagt til grunn i regjeringens forslag til statsbudsjett. Dette er usikre tall både for 2016 og resten av økonomiplanperioden, derfor er det avsatt noe mer til disposisjonsfond enn handlingsregelen tilsier. Dermed er det mulig å tilpasse budsjettet til evt. lavere inntekter i forhold til avsetningen til disposisjonsfondet.

I vedtatt økonomiplan og budsjett legges det opp til at netto driftsresultat vil utgjøre mellom 0,74 og 1,42 % av sum driftsinntekter i økonomiplanperioden. Netto driftsresultat bedres med 2 mill. kr. fra 2015 til 2019 med de forutsetninger som er lagt inn.

Utfordringen vår er fortsatt å begrense den årlige kostnadsveksten. Med tidligere vedtatte og foreslåtte investeringsprosjekter vil lånegjelden øke, og det er utfordrende i forhold til å binde opp driftsmidler til renter og avdrag i årene framover.

For å kunne komme innenfor de tildelte rammer er det foretatt endringer innenfor de ulike tjenestene. Nedenfor gis en beskrivelse av de vesentligste endringene.

Det er lagt inn midler til vedlikehold tilsvarende 89 kr/m². I budsjettet for 2015 var det avsatt i snitt ca 52 kr/m² til vedlikehold.

Ledigholdelse av 2 sykehjems plasser videreføres. Plassene kan benyttes til korttidsopphold ved behov til mennesker som ikke har behov for så tett oppfølging. Det ledigholdes også 1,3 årsverk (vakante stillinger). Det ble i 2015 redusert med til sammen 4,72 pleie, vaskeri, kjøkken og renhold, ved sykehjemmet. .

Samtidig er det fra november 2015 inngått avtale med Nord-Aurdal kommune om drifting av 7 sykehjems plasser for demente pasienter derfra. Dette bidrar til å utnytte ressursene ved Sør-Aurdalsheimen på en bedre måte, opprettholde aktiviteten og beholde arbeidsplasser.

Det innføres aktiv nattevakt i hjemmetjenesten i ytre del.

Mellomledernivået i pleie og omsorg viser en skjev fordeling av ressurser. Det igangsettes en prosess hvor 80 % av disse ressursene flyttes over fra institusjon og hjemmetjenester til tilrettelagte tjenester for å skape en mer likhet i drift

Det legges opp til dreining av ressurser fra hjemmehjelp og til BPA- ordningen i løpet av året. Det ses også på løsninger hvor ressurser fra hjemmesykepleie flyttes til tilrettelagte tjenester - soneleder.

Den økonomiske rammen for barnehagene i 2016 tilsier at vi i hovedsak må forholde oss til ett opptak i året.

Det er lagt inn utgiftsreduksjon med om lag kr 200.000,- i forbindelse med revidering av seniorpolitiske retningslinjer. Det vil bli laget en egen sak om dette til politisk behandling på nyåret.

Ved adm Tingvoll er det ledigholdt stilling tilsvarende 0,7 årsverk.

Det er lagt inn midler til helårsdrift ved VLMS. Det er også lagt inn midler til huskostnader , dette kan bli noe lavere enn stipulert.

Videre er det en stor økning i behov i barnevern, og en økning på 1,7 mill fra 2015.

For andre interkommunale tjenester er det en økning til NAV – økning i sosial hjelp, samt til legevaktordningen.

Det er foretatt økninger i gebyrinntekter, jfr. gebyrhefte.

Budsjettet for 2016 er gjort opp med overføring av 3,6 mill. kr. til disposisjonsfond.

Hovedoversikt drift

Sør-Aurdal kommune Økonomiplan 2016-2019						
ENDELIG ØKONOMIPLAN						
Tekst	Regnskap 2014	2015	2016	Budsjett 2017	2018	2019
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	-9 931 045	-9 589 000	-9 019 000	-9 244 000	-9 475 000	-9 712 000
Andre salgs- og leieinntekter	-23 520 093	-23 325 000	-25 818 000	-26 463 000	-27 125 000	-27 803 000
Overføringer med krav til motytelse	-39 449 895	-28 592 000	-36 205 000	-37 110 000	-38 038 000	-38 989 000
Rammetilskudd	-124 505 488	-125 370 000	-127 200 000	-129 560 000	-131 440 000	-134 869 000
Andre statlige overføringer	-6 513 001	-6 550 000	-8 379 000	-8 588 000	-8 803 000	-9 023 000
Andre overføringer	-1 510 258	-1 191 000	-440 000	-451 000	-462 000	-474 000
Inntekts- og formuesskatt	-62 100 688	-62 411 000	-65 848 000	-67 823 000	-69 858 000	-71 954 000
Eiendomsskatt	-8 692 249	-18 050 000	-17 700 000	-18 000 000	-18 300 000	-18 600 000
Andre direkte og indirekte skatter	-807 719	-744 000	-800 000	-744 000	-744 000	-744 000
Sum driftsinntekter	-277 030 436	-275 822 000	-291 409 000	-297 983 000	-304 245 000	-312 168 000
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	152 401 609	145 550 000	156 312 000	158 369 000	161 853 000	164 252 000
Sosiale utgifter	31 596 652	29 264 000	30 757 000	31 403 000	32 094 000	32 784 000
Kjøp av varer og tj., inngår i komm. tj.prod.	30 613 319	29 402 000	29 451 000	30 069 000	30 731 000	31 346 000
Kjøp av tjenester, erstatter komm. tj.prod.	42 014 629	47 752 000	51 865 000	52 954 000	54 119 000	55 201 000
Overføringer	15 750 469	9 841 000	9 509 000	9 509 000	9 509 000	9 509 000
Avskrivninger	8 498 659	8 088 000	8 372 000	8 372 000	8 372 000	8 372 000
Fordelte utgifter	-250 000	-563 000	-563 000	-563 000	-563 000	-563 000
Sum driftsutgifter	280 625 338	269 334 000	285 703 000	290 113 000	296 115 000	300 901 000
Brutto driftsresultat	3 594 902	-6 488 000	-5 706 000	-7 870 000	-8 130 000	-11 267 000
Finansinntekter						
Hentinntekter og utbytte	-2 699 099	-3 030 000	-1 626 000	-1 613 000	-1 651 000	-1 693 000
Mottatte avdrag på utlån	-23 041	-	-	-	-	-
Sum eksterne finansinntekter	-2 722 140	-3 030 000	-1 626 000	-1 613 000	-1 651 000	-1 693 000
Finansutgifter						
Henteutgifter og låneomkostninger	8 031 715	7 850 000	5 440 000	5 917 000	6 005 000	7 138 000
Avdrag på lån	6 606 112	7 300 000	8 089 000	9 692 000	9 713 000	9 734 000
Utlån	-	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Sum eksterne finansutgifter	14 637 827	15 180 000	13 559 000	15 639 000	15 748 000	16 902 000
Resultat eksterne finanstransaksjoner	11 915 686	12 150 000	11 933 000	14 026 000	14 097 000	15 209 000
Motpost avskrivninger	-8 498 659	-8 088 000	-8 372 000	-8 372 000	-8 372 000	-8 372 000
Netto driftsresultat	7 011 929	-2 426 000	-2 145 000	-2 216 000	-2 405 000	-4 430 000
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk	-1 040	-2 011 000	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-8 246 000	-1 115 000	-380 000	-271 000	-278 000	-285 000
Bruk av bundne fond	-3 965 434	-1 870 000	-2 543 000	-2 543 000	-2 543 000	-2 543 000
Sum bruk av avsetninger	-12 212 474	-4 996 000	-2 923 000	-2 814 000	-2 821 000	-2 828 000
Overført til investeringsbudsjettet	-	702 000	702 000	702 000	702 000	1 860 000
Avsatt til dekn. av tidl. års regnsk.m. merforbr.	-	-	-	-	-	-
Avsatt til disposisjonsfond	31 040	5 977 000	3 569 000	3 580 000	3 776 000	4 650 000
Avsatt til bundne fond	3 158 485	743 000	797 000	748 000	748 000	748 000
Sum avsetninger	3 189 525	7 422 000	5 068 000	5 030 000	5 226 000	7 258 000
Regnskapsmessig mindreforbruk	2 011 021	-	-	-	-	-
Regnskapsmessig merforbruk	-	-	-	-	-	-
Resultat etter interne finanstransaksjoner	0	-	-	-	-	-

Befolkningsutvikling

År	Folke- mengde 1. januar	Levende- fødte	Døde	Fødsels- oversk.	Inn- flytting	Ut- flytting	Netto- flytting	Folke- tilvekst	Endring i %
2000	3 389	41	50	-9	122	135	-13	-22	-0,65 %
2001	3 367	32	51	-19	113	109	4	-15	-0,45 %
2002	3 352	36	42	-6	107	127	-20	-26	-0,78 %
2003	3 326	42	72	-30	104	149	-45	-75	-2,25 %
2004	3 251	32	42	-10	133	109	24	14	0,43 %
2005	3 265	27	42	-15	117	124	-7	-22	-0,67 %
2006	3 243	31	43	-12	82	119	-37	-49	-1,51 %
2007	3 194	27	35	-8	122	132	-10	-18	-0,56 %
2008	3 176	34	39	-5	121	88	33	28	0,88 %
2009	3 204	31	52	-21	112	109	3	-18	-0,56 %
2010	3 186	17	32	-15	125	133	-8	-23	-0,72 %
2011	3 174	35	48	-13	129	126	3	-10	-0,32 %
2012	3 154	17	22	-5	48	60	-12	-17	-0,54 %
2013	3 147	23	36	-13	132	133	-1	-14	-0,44 %
2014	3 133	30	42	-12	154	181	-27	-39	-1,20 %
2015*	3 094	16	21	-5	53	71	-18	-23	
Gj.sn. siste 10 år		27	39	-12	114	121	-6	-18	0

Kilde: SSB. * nov. 2015. Tall for 2015 gjelder pr. 1. halvår

Sør-Aurdal kommune har hatt en negativ befolkningsutvikling de siste år. I år 2000 var antall innbyggere 3 389, mens det i 2015 er 3 084 (pr. 1. halvår), altså en nedgang i folketallet på 305.

Prognose for befolkningsutviklingen i planperioden

Tallene viser en fremskrevet prognose for de neste 15 årene.

Med bakgrunn i tabell over folketallsutviklingen er det her lagt til grunn framskriving hentet fra SSB sine prognoser, MMMM, som står for middels nivå for henholdsvis fruktbarhet, levealder, innenlands flytting og nettoinnvandring:

	2015	2020	2025	2030
0 år	30	28	29	28
1-5 år	146	152	153	151
6-12 år	249	243	228	230
13-15 år	116	108	107	101
16-19 år	167	155	145	129
20-44 år	805	799	780	780
45-66 år	948	951	949	920
67-79 år	427	481	487	496
80-89 år	163	158	1900	231
90 år +	43	42	36	31
	3 094	3 117	3 104	3 103

Dersom vi legger til grunn framskrivningen fra SSB-prognosen LLLL, som står for det laveste nivået for henholdsvis fruktbarhet, levealder, innenlands flytting og nettoinnvandring, vil befolkningstallene til sammenligning være:

	2015	2020	2025	2030
Sum innbyggere	3 094	3 048	2 973	2 913

Økonomiske forutsetninger

Inntekts- og formuesskatt

Skatteveksten har på landsbasis de senere år vært høy, mens den for Sør-Aurdal har vært svakere og mer variabel fra år til år. Skatteinngangen for 2015 er fortsatt usikker både for kommunen og på landsbasis. I økonomiplanen er det lagt inn en skattevekst tilsvarende prognosen fra forslaget til statsbudsjett i 2016, og et gjennomsnitt for årene 2013-2016 de tre siste årene i perioden.

Inntekter (1000 kr.)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inntekts- og formuesskatt	59 808	62 100	62 411	65 848	67 823	69 858	71 954
Endring fra året før	2,1 %	3,8 %	0,5 %	5,5 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Prosent av landsgjennomsnittet	75,9 %	78,6 %	77,0 %	77,1 %	77,1 %	77,1 %	77,1 %

Skatt er sammen med rammetilskuddet den viktigste inntektskilden for kommunen, og utgjør det vesentligste av de frie inntektene.

Skatteinntektene utgjør i økonomiplanperioden 23 % av kommunens totale driftsinntekter.

Rammetilskudd

Etter dagens prognoser vil utgiftsutjevningen øke med anslagsvis 2,5 mill. kr. i økonomiplanperioden. Samtidig vil innbyggertilskuddet bli økt med 5,9 mill. kr. og netto inntektsutjevning øker.

Inntekter (1000 kr.)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Utgiftsutjevningen	34 234	33 156	35 004	32 571	33 357	34 207	35 078
Inntektsutjevning	14 244	12 267	13 719	14 437	14 899	15 359	15 814
Innbyggertilskudd	68 431	71 551	70 234	69 705	71 486	73 529	75 632
Overgangsordninger/tillegg	56	915	518	3 612	2 700	1 227	1 227
Skjønnsmidler	1 350	1 300	600	1 400	1 150	1 150	1 150
Småkomm./distriktstilskudd	5 161	5 316	5 475	5 475	5 475	5 475	5 475
Rammetilskudd	123 476	124 505	125 550	127 200	129 067	130 947	134 376

Sammen med skatteinntektene er rammetilskuddet den delen av kommunens inntekter som utgjør de frie inntekter. Rammetilskuddet beløper seg til 43 - 44 % av de totale driftsinntektene i økonomiplanperioden. Tabellen over viser de forskjellige elementene i rammetilskuddet.

Innbyggertilskudd

Dette er et likt tilskudd pr. innbygger, og utgjør i 2016 kr. 22.668. Det er beregnet en økning i innbyggertilskuddet i perioden opp til kr. 24.596 i 2019.

Skjønnsmidler

Skjønnsmidlene tildeles av fylkesmannen etter en samlet vurdering av kommunenes utfordringer samt forhold kommunene kan legge vekt på gjennom søknad. Sør-Aurdal får for 2016 kr. 1.400.000.

Småkommunetilskudd

Småkommunetilskuddet blir utbetalt til kommuner med under 3.200 innbyggere. Kommunen må i tillegg ha en gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger de tre siste årene som er lavere enn 120 pst av landsgjennomsnittet.

Det er folketallet pr. 1. januar i året før budsjettåret som legges til grunn ved utmålingen av tilskuddet. Størrelsen på småkommunetilskuddet er ikke økt fra 2015, og utgjør kr 5 475.000.

Finans

Rentekompensasjon

Det vil bli søkt om rentekompensasjon for låneopptak som knytter seg til utbedringer og evt. utbygginger ved skolene.

Fra tidligere prosjekter mottar kommunen rentekompensasjon for Reform-97, utbygging av omsorgsboliger og sykehjemsplasser og utbygging ved Sør-Aurdal ungdomsskole. Tilskuddene baserer seg på Husbankens lånerenter, og vil med dagens rentesatser utvikle seg slik i økonomiplanperioden:

(Tall i 1000 kr.)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Reform '97	239	233	227	221	0	0
SAUS	235	215	196	176	157	138
Omsorg/sykehjem	2 185	2 098	2 032	2 002	1 971	1 976
Sum tilskudd	2 659	2 545	2 454	2 399	2 129	2 114

Renteinntekter og renteutgifter, avdrag på lån

Renter/avkastning på innskudd og plasseringer beregnes til gjennomsnittlig 2,5 % i økonomiplanperioden.

Renteutgiftene på nye lån beregnes å ligge gjennomsnittlig 1,0 % lavere, altså 1,5 % i økonomiplanperioden.

Renter på eksisterende og nye lån er lagt inn i økonomiplanens forutsetninger.

Avdrag på lån er budsjettert ut fra vedtatte avdragsplaner og forutsatte nye låneopptak.

Utgiftsforutsetninger

Drift og investering

I samsvar med regnskapsforskriftene er kommunens budsjett inndelt i en driftsdel og en investeringsdel.

Av driftsbudsjettet er omtrent 64 % bundet opp i lønn og sosiale utgifter, resten skal dekke kostnader til tjenstekjøp, materiell og utstyr til kommunens tjensteproduksjon. Driftsutgiftene er nokså stabile, med en årlig økning på mellom 1,5 og 2,1 %.

Investeringsbudsjettet varierer mer fra år til år, og omfatter enkeltprosjekter som for en stor del finansieres med låneopptak. Med en solid driftsøkonomi ville en større del av investeringene kunne bli finansiert med egne midler, noe som fører til mindre rente- og avdragsutgifter i framtiden. Betaling av renter og avdrag er en vesentlig utgiftspost i driftsbudsjettet vårt.

Lønns- og prisforutsetninger

Det er gjennomgående benyttet følgende budsjettforutsetninger:

Pensjon	fellesordningen:	18,22 %
	sykepleiere	18,59 %
	lærere	11,55 %
Arbeidsgiveravgift:		6,40 %
Andre driftsutgifter:		0,00 %
Inntektsposter:		varierende

Beregnet utgift til lønnsoppgjør er i det alt vesentlige plassert på felles tjenesteområde, og blir fordelt når resultatet er kjent. 2016 er et hovedoppgjør og en regner med at avsatte midler er tilstrekkelig.

Det har ikke vært mulig med en generell prisjustering av utgifter, slik at i realiteten er det faktiske endringer og nedjustering der det er mulig som er lagt til grunn for å oppnå budsjettbalanse.

Generelt om den økonomiske utviklingen, hovedtall

Langsiktig gjeld

(Tall i 1000 kr.)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lånegjeld 1/1	171 357	186 476	194 460	207 975	232 991	246 551
Låneopptak	21 827	15 284	21 604	34 708	23 273	2 800
Avdrag	6 708	7 300	8 089	9 692	9 713	9 734
Lånegjeld 31/12	186 476	194 460	207 975	232 991	246 551	239 617
Pr. innbygger	60	63	68	76	80	78

De største låneopptakene i økonomiplanperioden er knyttet til svømmehall/kulturhus og flerbrukshall.

Fond

(Tall i 1000 kr.)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bundne driftsfond	12 641	11 514	9 768	7 973	6 178	4 383
Ubundne inv.fond	7 325	7 775	7 775	7 775	7 775	7 775
Bundne inv.fond	692	692	692	692	692	692
Disposisjonsfond	7 636	12 498	15 687	18 996	22 494	26 859
Sum fondsmidler	28 293	32 478	33 921	35 435	37 138	39 708

Etter at mye av disposisjonsfondet ble brukt i 2014 er det nødvendig å bygge opp igjen reservene slik at vi har mulighet til å møte uforutsette hendelser i driften. Disposisjonsfondet alene bør utgjøre mellom 10 og 15 % av driftsinntektene. I 2016 vil disposisjonsfondet etter kommunestyrets budsjettvedtak utgjøre 5,4 %, mens det etter forutsetningene i økonomiplanperioden er økt til 8,6 % i 2019.

Netto driftsresultat

(Tall i 1000 kr.)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Driftsinntekter	277 030	275 822	291 409	297 983	304 245	312 168
Netto driftsresultat	-7 012	2 426	2 145	2 216	2 405	4 430
Netto driftsres. i %	-2,53 %	0,88 %	0,74 %	0,74 %	0,79 %	1,42 %

I planperioden vil gjennomsnittlig driftsresultat etter vedtatt budsjett være 0,92 %. Det er under målsettingen om å få et stabilt resultat på min. 1,75 %, men det budsjetterte resultatet er 1,42 % i 2019.

Felles for driftsområdene

Årsverksramme

Gjennom tjenestestedenes budsjettforslag fremgår det at Sør-Aurdal kommune har følgende utvikling i faste stillingshjemler:

Ansvar	Tjeneste	2015	2016
	<i>Intern stab og støtte</i>	<i>12,60</i>	<i>12,20</i>
150	1200 Rådmannens stab	7,30	6,90
	1205 Kommunekassen	3,00	3,00
	1210 Tingvoll - fellesfunksjon	1,00	1,00
	1810 Hovedtillitsvalgt	0,30	0,30
170	1235 Innkjøp Valdres	1,00	1,00
<i>154</i>	<i>Plan, næring og utbygging</i>	<i>10,25</i>	<i>10,08</i>
	5000 Kart og oppmåling	1,80	1,80
	5010 Plan, inkl folkehelsekoordinator	4,20	3,40
	5020 Bygge- og delesaksbehandling	2,25	1,90
	5205 Landbruk	2,00	2,00
	5550 Brann		0,98
	<i>Oppvekst og kultur</i>	<i>96,45</i>	<i>99,14</i>
160	4000 Norskopplæring - innvandrere	1,20	1,40
	4300 Innvandertjenesten	1,50	1,50
200-204	Skole - undervisningspersonell	49,78	51,25
200-204	Skoleass., SFO og merkantil	9,23	9,29
210	2250 Grunnskole, felles drift - administrasjon	1,00	1,80
	2600 Kulturskolen	1,98	1,84
	4005 Grunnskoleopplæring - voksne	0,11	0,11
	4720 Kulturadministrasjon	0,60	0,50
	4900 Vassfaret leirskole	1,75	1,75
300-303	Barnehage	26,80	28,20
310	2005 Barnehage, felles drift - utgår 2016	1,00	
350	Sør-Aurdal folkebibliotek	1,50	1,50
	<i>Helse og familie</i>	<i>19,13</i>	<i>20,53</i>
400	Helsestasjonstjenesten	3,30	3,30
402	Fysioterapitjenesten inkl. frisklivsveil.	2,40	2,40
415	Administrasjon		1,00
415	4160 Kommunelege	0,98	0,98
	4200 Legetjenesten – helsesekretær	3,70	3,70
	3230 Tildelingskontor	1,40	1,60
	4220 Psykisk helsearbeid	5,85	6,05
403	4235 Fekjærtunet	1,50	1,50
<i>404</i>	<i>Institusjon og hjemmetjenester</i>	<i>78,44</i>	<i>78,13</i>
	Administrasjon		1,80
403	3405 Hjemmetj. – adm. Utgår 2016	1,00	
	3410 Hjemmesykepleie	22,80	22,80

Ansvar	Tjeneste	2015	2016
	3415 Hjemmehjelp	3,75	3,25
	Sør-Aurdalsheimen	50,89	50,28
405	<i>Tilrettelagte tjenester</i>	<i>45,82</i>	<i>44,83</i>
	3440 Administrasjon	1,40	1,40
	3010,3430,343		
5	Miljøarbeidertjenesten	42,31	40,32
403	3425 Brukerstyrt personlig assistanse	2,11	3,11
500-507	<i>Teknisk drift</i>	<i>19,70</i>	<i>19,44</i>
500	Felles teknisk drift - administrasjon	1,60	1,60
501	Lokaler	12,75	12,49
502	Institusjoner	1,00	1,00
503	Botilbud	0,90	0,90
504	Veier	1,00	1,00
506	Vann	0,55	0,55
507	Avløp	1,90	1,90
SUM		282,39	284,35

Økning i årsverksramme – 1 årsverk BPA, 1,5 årsverk lærere, ass i skole.

På noen områder vil det være slik at faste stillinger erstatter utgifter til ekstrahjelp/ overtid.

Innenfor faste stillingshjemler er det også til enhver tid noe vakanse. Noen stillinger innenfor tjeneste områder holdes vakante deler av året 2016, og er ikke tatt med som en reduksjon av årsverk i denne oversikten.

Interne stab- og støttefunksjoner

Politiske ansvarsområder

Kapittelet omfatter politiske ansvarsområder, interkommunal revisjonsordning, kontingenter (KS, LVK) og overføring til Kirkelig fellesråd.

Endringer fra 2015 til 2016:

- Det er ikke lagt inn midler til møtegodtgjørelse utover de faste møter som formannskapsmøter (10), kommunestyremøter (7) , Kontrollutvalg, Eldreråd, Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Midler til tapt arbeidsfortjeneste er redusert. Halvparten av møtene forutsettes holdt på kveldstid.
- Det er lagt inn midler til folkevalgtopplæring
- det er lagt inn midler i forb med skattetakseringsprosjektet
- Økning i ordførergodtgjørelse

Kirkelig fellesråd. Rammen til Kirkelig fellesråd økes med kr 75.000,- i forhold til budsjettet for 2015 (lønn- og prisvekst).

Stab / støtte

Ansvaret omfatter rådmannens stab og støttefunksjoner for samtlige tjenesteområder

Endringer fra 2015 til 2016

- Lønnsoppgjør, økning fra 2015, i 2016 er det et et hovedoppgjør.
- Økning av utgifter i forb med eiendomsskattetakseringprosjekt, bl.a nytt datasystem
- Økning premieavvik, som har motpost høyere premiesatser på pensjon.

Utfordringer 2016:

- Det stilles høye forventninger til avdelingen i forhold til service, kvalitet og kompetanse. Det er derfor viktig å benytte ressursene beste mulig som ved å kunne ”overlappe”, ved at flere kan flere arbeidsoppgaver og dermed redusere sårbarhet. Utstrakt bruk av IT verktøy/systemer for å øke servicenivået og effektivisere saksbehandlingen er en nødvendighet. Dette fordrer stadige oppdateringer i forhold til kurs/ opplæring (herunder også kommunens saksbehandlere), og det er helt nødvendig å sette av ressurser til kompetansebygging.
- Fullføre arbeidet med overordnet arbeidsgiverstrategi
- Økonomikontoret er eiendomsskattekontoret i kommunen. Dette vil kreve en god del av våre ressurser også i 2016. Herunder administrasjon av utskriving av eiendomsskatten, være sekretariat og legge til rette for sakkyndig takstnemnd og sakkyndig klagenemnd sitt arbeid, utlegging av skattelister, utsending av skatteseddel til skatteyter, ta i mot klager fra skattyter eller formannskapet og videresende dette til nemndene.
- Det vurderes innføring av E-handelsprosjektet i Valdres-kommunene. Økonomi vil ha en sentral rolle her.
- Oppdatering av ulike reglement og planer, eksempelvis økonomireglement og arkivplan.
- Digitalisering av sak-/ fellesarkivet og eiendomsarkivet

Plan, næring og utvikling

Hovedmål

Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2008-2018 har følgende overordnede mål på området:

Næring, utbygging, samferdsel og arealbruk

- ◆ Kommunen skal legge forholdene til rette for utvikling og vekst innen eksisterende og ny virksomhet til beste for innbyggerne og samfunnets behov.
- ◆ Videreutvikle Sør-Aurdals allsidige næringsliv ved å bygge på eksisterende bedrifter og næringer, samt søke videreutvikling gjennom nye tiltak og etableringer.
- ◆ Universell utforming skal legges til grunn.
- ◆ Kommunen skal prioritere arbeid og aktivitet for ungdom 18 til 25 år.
- ◆ Opprettholde et levedyktig landbruk med produksjon av mat, trevirke og utmarksprodukter til beste for næringens utøvere og samfunnets behov.
- ◆ Kommunal utbygging skal legge vekt på langsiktighet og økonomisk drift.
- ◆ Ved utbygging skal det legges vekt på løsninger som totalt sett gir lavest mulig kostnader gjennom investeringens levetid.
- ◆ Vegene er et av de viktigste virkemidlene i distriktpolitikken. Vegnettet er av stor betydning for å opprettholde bosettingen og for å legge til rette for en utvikling i de enkelte bygdene.
- ◆ Kommunen skal arbeide aktivt for å påskynde utbedring av riks- og fylkesveger, og tilrettelegge for rasteplasser og gang- og sykkelvei langs deler av E-16. Egne ressurser samles for best mulig utvikling i de enkelte bygder der folk bor.
- ◆ Arealressursene skal forvaltes slik at inntjeningen kan øke innenfor et vidt spekter av aktiviteter med basis i en bærekraftig utvikling. Dyrka jord, også tidligere brukt jordbruksareal og produktiv skog, skal sikres som produksjonsgrunnlag for framtidig landbruk. Arealene skal brukes uten å forringes, det biologiske mangfoldet og befolkningens tilgang til friluftsområder skal sikres.
- ◆ Det skal være sterke samfunnsgagnlige årsaker tilstede for å omdisponere dyrka jord til annen bruk.
- ◆ Kommunen har store områder som med fordel kan nyttes til bolig- og ervervsbebyggelse. Fradeling til slike formål skal det sees "romslig" på dersom det ikke går ut over dyrka mark, arrondering, landskapshensyn eller kulturlandskap.
- ◆ Fritidsbebyggelse avklares gjennom regulering etter overordnet planlegging i kommuneplanens arealdel.
- ◆ Kommunen skal ha en positiv holdning til næringsmessig bruk av verneområdene i kommunen.
- ◆ Kommune skal ha en positiv holdning til utvikling og utbygging av småkraftverk og bidra til at lokale utbyggere gis best mulig vilkår for å bygge ut vannkraft
- ◆ Landbruksplanen for Sør-Aurdal kommune legges til grunn for de fleste landbruksspørsmål i kommunen.
- ◆ Kommunen skal gjennom sitt arbeid forebygge sykdommer og sosiale problemer i befolkningen med hovedfokus på barn og ungdom. Tilbudet skal videreutvikles i takt med behovet.

Utfordringer i planperioden

- Innenfor tildelte rammer skal Planavdelingens virksomhet bygge på service, kvalitet og oppdatert kompetanse.

- Forvaltningsoppgavene skal prioriteres, løses forutsigbart og med høy kvalitet.
- Ta vare på og videreutvikle et godt arbeidsmiljø.
- Rekruttere medarbeidere med nødvendig kompetanse når noen slutter.
- ”Kommunal planstrategi” skal benyttes som et redskap for å prioritere de viktigste planoppgavene.
- Arealplanlegging skal benyttes som et virkemiddel for å sikre en langsiktig ressursforvaltning - og som et redskap i utviklingsarbeidet.
- Innta en aktiv pådriverrolle i arbeidet med oppgradering av riks- og fylkesvegnettet.
- Avdelingen skal framstå som utviklingsrettet og med fokus på bosetting og verdiskaping i næringslivet – herunder landbruket.
- Videreutvikle og holde ved like digitale verktøy for å øke servicenivået og effektivisere saksbehandlingen.
- Videreutvikling av brannvesenet, også pga tunneler på E16.
- Være en pådriver til at folkehelsearbeidet får et overordnet fokus i kommunens virksomhet. Sør-Aurdal skal bli en foregangskommune innen folkehelsearbeidet og konkretisere slagordet ”Sør-Aurdal – en frisk kommune i Valdres”.

Oppvekst og kultur

Kultur

Utfordringer i planperioden

- Tilrettelegging for og et godt samarbeid med frivillige lag og foreninger i kommunen om et allsidig kulturtilbud.
- Stimulering av kulturlivet i kommunen.
- Oppfølging av ”Kulturplan 2015-2020” med tiltak og prioritering av midler i kommunens budsjett til oppfølgingen.
- Oppfølging av ”Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet i Sør-Aurdal kommune 2014-2017”. Søknader om spillemidler til anleggsutbyggingen. Rullering av handlingsprogrammet for år 2017 i 2016, eventuelt revidering av planen hvis vesentlige forhold tilsier det.
- Den kulturelle skolesekken. Oppfølging av ”Plan for den kulturelle skolesekken”. Utarbeiding av ny plan i 2016.
- Den kulturelle spaserstokken: Kulturtiltak for eldre. Prioritering av kommunale midler.
- Midler til videre drift av Bygdekinoen i kommunen.
- Midler til reproduksjon av bygdeboka «Gard og bygd i Sør-Aurdal» bind D.

Bibliotekjenesten

Hovedmål

- Bidra til **økt leselyst og leseglede** blant barn og unge. Bibliotekavdelingene ligger i kort avstand til alle de tre grunnskolene i kommunen og et godt samarbeid mellom skolene og bibliotekene vil komme elevene til gode.
- Det er viktig for biblioteket å yte **god service** til alle sine lånere. Gjennom et omfattende **fjernlånsamarbeid** med landets fag- og folkebibliotek skal alle ønskede bøker og andre medier kunne skaffes til veie i løpet av forholdsvis kort tid med egen bibliotektransport.
- Biblioteket skal være en **møteplass og en sosial arena**.
- Formidling av ulike kulturelle uttrykk med hovedvekt på litteratur. Arrangementene kan med fordel være i samarbeid med andre kulturinstitusjoner i kommunen.

Utfordringer

- Den største utfordringen for Sør-Aurdal folkebibliotek er å **oppfylle kravene om kvalitet, allsidighet og aktualitet i sine tilbud til barn og voksne på alle de tre avdelingene** i kommunen. Med et begrenset bok- og mediebudsjett blir det vanskelig å oppfylle disse kravene. Norsk Kulturfond har en ordning hvor de tildeler gratis bøker til folkebiblioteker i hele landet. Sør-Aurdal har hittil fått tre sett med ny norsk skjønnlitteratur/fagbøker for barn, to sett med ny norsk skjønnlitteratur for voksne og ett sett oversatt skjønnlitteratur for voksne. Av den totale tilveksten i 2014 utgjorde bøkene fra Kulturfondbøker 45 %. Ordningen ble revidert fra 2015 og Sør-Aurdal folkebibliotek **får tildelt langt færre sett bøker** enn tidligere. Dette får store følger. Med tre avdelinger å fordele bøkene på vil bli vanskeligere å gi et tilbud som er aktuelt og allsidig for barn og voksne i hele kommunen.

- En annen utfordring er at 2 ansatte i til sammen 1,5 stilling skal holde 3 avdelinger i gang på en forsvarlig måte.

Tall fra statistikken for 2014, totalt for alle tre avdelinger:

Bestand bøker og andre medier: **44203**. Utlån: **17777** (5,67 utlån pr. innbygger. Nr. 7 på utlånstoppen i Oppland)

Besøk i 2014: **8935** (2,9 besøk pr. innbygger)

Aktive lånere: **838**

Opplæring skole

Hovedmål

Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2008-2018 har **overordnede mål** på området:

- Elevene i Sør- Aurdal kommune skal møte et godt skolemiljø som gir læring og trivsel for alle
- Kommunen skal skape en felles pedagogisk forståelse for hva et godt skolemiljø er, og gi innsikt i hvordan en kan oppnå dette
- Personalet skal gis kompetanse til å takle hverdagen i klasserommet både praktisk og pedagogisk.
- Skoler og klasser må være så store at det faglige miljøet blir utviklet og elevene kan lære sammen med andre på lik linje. Hensynet til sosialt og pedagogisk miljø for elevene skal være overordnet andre hensyn.
- Tilrettelagt undervisning med tidlig hjelp til barn med spesielle behov er viktig.
- Kommunen skal ha et rikt og allsidig kulturliv, blant annet gjennom kulturskolen, samt bruke kulturlivet som virkemiddel for å fremme bosetting.

Ut i fra dette vil skole fokusere på følgende utfordringer:

- **Tilfredsstillende resultat** på elevundersøkelsen, foreldreundersøkelsen og medarbeiderundersøkelsen. Vi arbeider kontinuerlig med elevenes psykososiale arbeidsmiljø.
- Skolene skal **øke det faglige nivået**, målt ved hjelp av nasjonale prøver. Måltall fra år til år vil gi verdifull informasjon over tid (langsiktig utvikling), men det vil kunne vise store variasjoner fra år til år. Fra høsten 2014 har Udir satt en standard for nivået på de ulike mestringsnivået. Tidligere har denne standarden blitt satt hvert enkelt år med utgangspunkt i innværende års resultater. Vi håper at nasjonale prøver over tid kan gi skolen tilbakemelding om hvordan skolen lykkes med sitt læringsarbeid.
- **Tidlig innsats**: skolen ønsker å sette inn ekstra ressurser i de laveste klassetrinnene for bedre å kunne følge opp enkeltelevne og slik forebygge behovet for spesialundervisning.
- Flest mulig som ønsker det, skal gis et tilbud via musikk- og kulturskolen.

Nøkkeltall – faktatall og målekart for planperioden

Sammenlignet med kommunen i Valdres 2014

	SAK	NAK	ØSK	VSK	EK	VK
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning (202), per elev(i hele 1000)	129	100	133	134	138	181
Elever pr. kommunale skole	91	336	116	129	163	86
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	13%	9,2%	9,5%	10,5%	9,8%	7,5%

Faktatabell kulturskole (KOSTRA)	Sør-Aurdal			Kostra - gr. 2 2014	Opp- land 2014	Landet u/Oslo 2014
	2012	2013	2014			
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler pr. bruker	7 860	11 133	16 934	15 857	17 810	17 484
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, i prosent av samlede netto driftsutgifter Enhet : Prosent	0,3	0,5	0,4	0,8	0,7	0,6
Brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker Enhet : Kroner	9 780	14 144	19 560	17 722	18 908	18 243
Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år	21,3	20,6	14,2	23,2	18,4	14,5

Utfordringer i planperioden:

Begnadalen skole:

- Ved Begnadalen skole er det få elever og få lærere; skoleåret 2014/2015 var det 43 elever ved skolen. Det ligger en utfordring i å legge til rette for et elevmiljø der samtlige elever trives og et utviklende og givende fagmiljø for de ansatte, som omtalt i kommunens samfunnsdel. En så liten skole blir i tillegg **sårbar** i forhold til fravær blant lærerne. Vi har problemer med å knytte til oss gode vikarer. For å avhjelpe denne situasjonen ble det i budsjettet for 2014 lagt inn lønnsutgifter til en 40% fast vikarstilling fra høsten 2014. Vi hadde dessverre ikke ressurser til å videreføre denne vikarstillingen budsjettåret 2015, og det er heller ikke ressurser til å sette inn en slik stilling i budsjettet for 2016. **Mangelen på vikarpoolen** medfører en **reduksjon i kvaliteten** av undervisningen.

Bagn skule:

- **Bygningsmessige utfordringer** som det elektriske anlegget, ising på tak, mangel på grupperom, for liten plass til arbeidsrom, nedslitt kjøkken, slitte gulv og for liten lagringskapasitet. Det henvises til rapport utarbeidet av Norconsult.
- Det er også en organisatorisk og ressursmessig utfordring i klasserommene størrelse. I en del tilfeller må gruppene deles, noe som er ressurskrevende ved at det legger beslag på undervisningspersonell. Det henvises til rapport fra måling av inneklime i forhold til at eksisterende bygningsmasse er for liten, for dårlig utnyttet, sett opp i mot elevtallet i noen av klassene. (JournalpostID:12/9748)
- Bagn skule har tatt i bruk metodikken som heter «**Omvendt undervisning**». Vi har et mål om at flere av skolene tar i bruk denne metodikken som en del av skolens tilpassede undervisning. <https://iiktsenteret.no/ressurser/omvendt-undervisning> Skolen har arrangert en planleggingsdag med «Omvendt undervisning» som tema, der de inviterte alle skolene i Valdres.

Hedalen barne- og ungdomsskole:

- HEBU mangler **IKT-utstyr**: Vi mangler smartboard i klasserommene og projektorer.
- Usikkerhet knyttet til flere **driftsgjennomganger** skaper frustrasjon på arbeidsplassen, i samarbeidet hjem/skole og blant våre elever

- Lite tilfredsstillende **kontorplass** for lærerne gir begrensede muligheter til å utføre alle arbeidsoppgaver på skolen.
- Vi sliter med å få godkjente søkere til lærerstillinger, det være seg faste som vikariat. Ved at antall hjemler synker, opplever vi i tillegg at vi er fryktelig **sårbare ved fravær**.

SAUS:

- **C-blokka:** Dersom C-blokka skal ha en brukstid noen år framover, må en regne med relativt betydelige påkostninger.

Vi har en utfordring i å få i stand bygget ved renselanlegget slik at **motorgruppa** ved skolen får et nytt undervisningslokale. Dette er lagt inn i investeringsbudsjettet og skolen håper at dette er et prosjekt som prioriteres, da kjelleren i c-blokka absolutt ikke er et egnet undervisningslokale for denne aktiviteten. Flommen i år understreker igjen dette poenget.

Nå er det nettopp klarlagt at erstatninga for c-blokka tidligst blir ferdig i 2019. Det vil da være nødvendig med noen oppgraderinger i c-blokka. Det gjelder utskifting av innerdører, oppussing av musikkrom (himling, lys, klasseroms møbler). Utskifting av takbelegg kan bli nødvendig dersom det oppstår en større lekkasje.

Bygningsmessige tilpasninger: Vi er svært fornøyd med samarbeidet med driftsavdelinga i kommunen. Nødvendige ombygninger/tilpasninger for sterkt funksjonshemmede elever har blitt gjennomført til rett tid, og med funksjonelle løsninger, bl.a. nye rullestolramper til avdeling C og C-blokka.. Til neste skoleår gjenstår montering av ny dør ved rullestolrampa ved inngangen til avdeling C, og installasjon av automatiske døråpnere i denne

Ved SAUS er det mangel på **kvalifiserte språklærere**, noe som merkes særlig ved sykefravær. Eksisterende tilbud om videreutdanning bør utnyttes bedre, men det er ikke til å komme fra at videreutdanning krever betydelig merarbeid for en lærer samt egenandel fra kommunens side. Dersom læreren tar videreutdanning og skal ha redusert undervisningsstilling, vil vi mangle lærerressurser som det er vanskelig å få dekket.

Felles for skolene:

- **Endret forskrift til Opplæringsloven kap 14:** det er fastsatt at man for å undervise i norsk, engelsk eller matematikk på ungdomstrinnet skal ha minst 60 stp. De resterende fag, med unntak av valgfag, arbeidslivsfag og utdanningsvalg, krever en formell kompetanse på 30 stp. Kompetansekravet for å undervise i norsk, engelsk og matte på barnetrinnet er 30 stp. Dette medfører at vi ved skolene må ha en gjennomgang av lærernes formelle kompetanse da skoleeier plikter å sørge for riktig og nødvendig kompetanse i skolen. Dette ansvaret medfører at skoleeier ikke lenger fritt kan bruke lærerne uavhengig av formell kompetanse. Skoleeier plikter å utnytte lærerressursene slik at kompetansen blir fordelt best mulig. Dersom skoleeier likevel ikke har lærere med nok kompetanse, gir fortsatt opplæringslovens § 10-2 fjerde ledd en mulighet for å fravike kravet. Skoleeier trenger ikke søke om denne, men avgjør selv etter en årlig vurdering. Departementet regner med at det vil ta ca. 10 år før man når målet om at alle lærere skal ha formell kompetanse i undervisningsfaget, og departementet har varslet at unntaksordningen skal vurderes på et senere tidspunkt. Det blir viktig med en **kartlegging av den kompetansen vi pr. dags dato har** ved de ulike skolene, samt **en plan for hvordan vi legger til rette for videreutdanning**. Det vil være ressurskrevende å oppfylle de nye kompetansekravene. I tillegg blir selve utlysingsprosessen viktig; hvilken fordypning er det skolen har behov for?

- Det innføres **nytt skoleadministrativt system** for skolene og barnehagene i Valdres; **Hypernet**. Dette systemet ivaretar funksjoner som vi tidligere har hatt i mange ulike digitale systemer, og vi ser at funksjonalitetene i systemet vil være tidsbesparende for brukerne. De ansatte er positiv til endringene, men vi ser at overgangen til nytt system er tidkrevende. For elevbruk venter en på forsøk med å ha **en til en-dekning av maskiner** til elever i en klasse, for å se hvilke muligheter som ligger i mer bruk av «omvendt klasserom», one note-programmet i tilknytning til digitale tavler, og digital kommunikasjon mellom hjem og skole.
- Fra 2013 inngikk SAUS og HEBU et samarbeid med fylkesmannen i Oppland for å sikre implementeringen av **Stortingsmelding 22 Motivasjon-Mestring-Muligheter**. (<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2010-2011/meld-st-22-2010--2011.html?id=641251>) Prosjektet inngår i GNIST: <http://www.gnistweb.no/aktuelt/147/prosjektleder-gnist-oppland.html> Skolene har innenfor ungdomsskolesatsingen valgt ut klasseledelse, lesing, skriving og regning som fokusområder. Det viktigste i denne satsingen er fokuset på organisasjonsutvikling. For at elevene skal få et så godt læringsutbytte som mulig må skolen utvikle seg som organisasjon; alle lærere skal med. Det er en utfordring å rydde tid til dette arbeidet, da spesielt ved de minste skolene. Den statlige støtten til prosjektet ble tatt vekk i 2014, og det må slik tas av ordinær drift dersom vi skal fortsette med ressurslærere.
- **IKT:** det er bestemt at skolene skal ta i bruk **Office 365**. <https://products.office.com/nb-no/home> Dette er en løsning som gir elevene tilgang til office-pakka uavhengig av lokalisering. De vil slik lett kunne arbeide på sitt område hjemmefra, og det eneste de er avhengig av er nettilgang. Vi arbeider videre i samsvar med Strategiplanen for IKT-Valdres der målet om 1:1 dekning med PC er satt.
- Den raske utviklingen innen IKT medfører også **behov for kompetanseheving**. Det blir nå satt i gang et arbeid der det lages **introduksjonsvideoer** som viser de viktigste funksjonene i Office 365. De ansatte vil slik kunne heve sin kompetanse uavhengig av tid og sted, noe som vil medføre at fellestid på skolene frigjøres til andre oppgaver. Det vil også gi de ansatte mulighet til å prioritere ut i fra eget faglig ståsted.
- Det er en utfordring for samtlige skoler i kommunen å få knyttet til seg kvalifiserte vikarer. I tillegg har vi vært nødt til å ansette lærere uten godkjent utdanning i midlertidige stillinger/vikariat, da det ikke har vært nok kvalifiserte søkere til utlyste stillinger. Bortfallet av vikarpoolen gjør at vi dessverre må ta inn ufaglærte vikarer. Det må i denne sammenhengen nevnes at de ansatte strekker seg langt for å dekke fraværet innenfor eksisterende rammer; det være seg assistenter, lærere og rektorer. Dette er en utfordring i forhold til **kvaliteten på undervisningen** og rektors tid til å **utøve ledelse** og drive **skoleutvikling**. Knappere ressursramme i skolen gjør denne utfordringen stadig mer krevende.
- Fra høsten 2015 ble det i ungdomsskolene innført **arbeidslivsfag**. Dette kommer inn i tillegg til tysk og språklig fordypning. Også her vil det bli kostbart for kommunen da dette tilbudet må gis på ved to skoler. Timetallet ved skolene økes innenfor eksisterende rammer.
- Som faktatabellen viser har vi i SAK **mange elever med enkeltvedtak** om spesialundervisning. Konsekvensen av dette er at **en mindre del av lærerårsverkene kan brukes til ordinær undervisning**. Vi har en stor utfordring i å tilrettelegge undervisningen best mulig som omtalt i kommunens samfunnsdel. Ved fravær må skolene ofte redusere tilbudet ved at grupper slås sammen. Skolene har noen elever som venter på utredning og sakkyndig vurdering fra PPT, og det vil antageligvis komme flere sakkyndige vurderinger som anbefaler enkeltvedtak om spesialundervisning i løpet av skoleåret 2015/2016. Alle nye vedtak kan ikke løses

ved at elever knyttes opp mot allerede eksisterende tiltak. Det er derfor en stor utfordring i å kunne gi disse elevene det de har krav på innenfor satte økonomiske rammer. Vi prøver så langt råd er å gi elevene ekstra hjelp inne sammen med resten av klassen. Det er kun i de tilfellene der PPT i sin sakkyndige vurdering anbefaler en organisering utenfor klassen, at spesialundervisning skal gis i egen gruppe; unntaksvis en til en. Det er behov for en **kompetanseheving innen tilpasset undervisning**. SAK har fra fylkesmannen fått forespørsel om å delta i et pilotprosjekt der kvaliteten på spesialundervisningen skal vurderes.

- En økning i administrative oppgaver: kravet til system, rapportering og dokumentasjon i skolen øker, og lærere og skoleadministrasjonen bruker stadig mer tid på slike oppgaver. Denne tidsbruken resulterer i alt **for lite tid til å drive pedagogisk utviklingsarbeid**; den daglige driften må prioriteres.
- **Ledelse:** Forskning understreker betydningen av ledelse, og det er derfor et tankekors hvor lite ressurser vi bruker på ledelse. Det er utfordrende å stå som leder i skolene i Sør- Aurdal; usikkerhet rundt gjentatte strukturgjennomganger, krav til gode resultater, forventning om skoleutvikling, stadig vikariering, gjentatte utredninger, krav om dokumentering og rapportering osv. Vi må sette av ressurser til å **øke ledernes kompetanse**. Kommunen arrangerte et seminar i «**Verdibasert ledelse**», og forskningen som ligger til grunn for denne måten å lede på er noe vi ønsker å ta utgangspunkt i innenfor oppvekst og kultur.
- Vi opplever det som svært utfordrende når det starter **fremmedspråklige barn i skolen**. De ansatte opplever mye frustrasjon hos eleven som ikke har mulighet til å kommunisere hva hun/han tenker/føler/opplever, og de sliter med kommunikasjonen i samarbeidet med foreldrene. Dette er problemstillinger som også viser seg i barnehagen. For å gjøre overgangene så gode som mulig for barnet og familien, skal vi utarbeide rutiner og klare ansvarsområder for tjenestene som er i kontakt med flyktningene. Vi ønsker også å kunne ha ressurser tilgjengelige som kan brukes på en fleksibel måte i oppstarten. Dette er elever som etter enkeltvedtak har rett på norskopplæring for fremmedspråklige. Vi utarbeider rutiner for dette, men det er ikke satt av midler til norskopplæring i budsjettet for 2016. Kommunestyret vil få en sak når rutinene er klare for å implementeres i skolen.

Kulturskolen

- Kunne tilby plass til alle barn og unge og voksne som søker plass i kulturskolen
- Videreutvikle kurstilbudet i kulturskolen etter behov og økonomi..
- Implementere den nye rammeplanen for kulturskolen i samarbeid de andre valdreskommune gjennom rektorutvalget for kulturskolen i Valdres. Det skal utarbeides planer for hvert enkelt kurs, samt en generell plan for kommunen.
- Det er ønskelig med et felles administrasjonsprogram for kulturskolen for alle kommunene i Valdres. Rektorutvalget har samtaler med IST om dette

Vassfaret leirskole

- Vassfaret leirskole får meget gode tilbakemeldinger, men opplever til tross for dette at kommuner ikke fornyer avtalene sine med leirskolen. Strammere kommuneøkonomi medfører at noen kommuner har valgt å redusere leirskoletilbudet til sine 7. klassinger. Eier av leirskolen og lærerne arbeider aktivt ut mot kommunene for å inngå nye avtaler, og de har også for skoleåret 2015/2016 klart å inngå nye avtaler. Lærerne har arbeidet som vikarer i grunnskolen de periodene der det ikke har vært elever på leirskolen. Vi har slik fått nyttig kompetanse inn i skolen.

Økonomiperspektivet	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap	305 000	-136 000
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekt)	Regnskap	285 000	2 458 000

Mindreforbruk 2013: 590 000

Mindreforbruk 2014: 2 322 000

Sykelønnsrefusjon, oppholdsbetaling SFO, tilskudd videreutdanning, redusert bemanning

Barnehage og innvandrertjenesten

Hovedmål

Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2008-2018 **har overordnede mål** på område helse, familie og barnehage:

- Barnehagen skal være en utviklingsarena for barn og voksne, både praktisk og pedagogisk.
- Full barnehagedekning.
- Personalet skal bruke Rammeplanen aktivt og bevisst i det daglige.
- Det skal være fokus på økt kvalitet innenfor flere områder, om blant annet økt pedagogtetthet for å styrke kvaliteten på den daglige driften.
- Kommunen skal sette brukeren i sentrum. Tjenesten skal være preget av tverrfaglig samarbeid med kvalifisert personale og godt arbeidsmiljø.

Ut fra dette har kommunedelplan for helse, familie og barnehage fokusert på følgende **utfordringer**:

- Økt fokus på kvalitet i tilbudet vi gir i barnehagene.
- Økt fokus på kompetanseheving.
- Rekruttere og ivareta barnehagelærere.
- Gjøre innvandrere selvhjulpne snarest mulig etter bosetting og sikre deltagelse i yrkes-samfunnsniv og bli økonomisk selvstendige.

Nøkkeltall – faktatall og målekart for planperioden

Faktatabell (KOSTRA) 2013	Sør-Aurdal			Kommune-gruppe	Oppland	Landet u/Oslo
	2012	2013	2014			
*1) Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	134	130	149	172	172	175
Netto driftsutgifter per innbygger i 1-5 år i kroner, barnehager	97	96	110	130	128	129
Andel barn 1-5 år med barnehageplass (%)	91	89	86,3	90,2	91,1	90,9
Andel styrere og førskolelærere med godkjent førskolelærerutdanning (%)	70	88	68,8	87	92,8	90,9

Ad1

Etnedal kommune	Nord-Aurdal kommune	Vestre Slidre kommune	Øystre Slidre kommune	Vang kommune
206	159	181	160	195

Utfordringer i planperioden

- **Barnehage:** Vi har **reduisert bemanning** ved alle barnehagene fra 2014 til 2015. Dette pga færre barn i barnehagen, men også ved å arbeide mer på tvers av avdelinger. Vi har omfordelt ressurser, da vi har flere barn med vedtak som krever oppfølging. Vi har økt oppholdsbetaling til **maxpris**, og sum pr heltidsplass er i 2016 på 2655,- i henhold til sentrale føringer.
- Den økonomiske rammen for barnehagene i 2016 tilsier at vi i hovedsak må forholde oss til **ett opptak** i året. Om det blir ledig kapasitet gjennom året ved at barn fyller 3 år eller noen flytter, vil vi fortløpende ta inn barn etter søknad. Antall årsverk i den enkelte barnehage vil styre dette. Slik det ser ut nå, vil vi ha én avdeling i Begnadalen, to i Hedalen og fem i Reinli. For våre søkere vil ett hovedopptak medføre at de vil måtte vente til august før vi kan tildele en barnehageplass. Konsekvensene blir et mindre tilgjengelig tilbud, med mindre rom for fleksibilitet. Endringer i bemanning har vi dessverre ikke oversikt over før opptaket i mars er gjennomført..
- Tilskudd til **privat barnehage:** Leirskogen barnehage fikk ikke medhold i sin klage til fylkesmannen. Vedtaket fra fylkesmannen bekrefter at Leirskogen barnehage har rett på finansiering knyttet til sin nåværende lokalisering. Leirskogen barnehage er ikke i drift inneværende år.
- Vi ser viktigheten av å heve kompetansen hos personalet, dette for å **øke kvaliteten i barnehagene**. Kvaliteten i barnehage er nå satt på dagsorden fra sentralt hold. Dette medfører at vi i tiden fremover må sette av mer ressurser til **kompetanseheving**, samt arbeide for å **øke pedagogtettheten**.
- Vi har for 2015 4 barn med **enkeltvedtak** som har krav på ekstra ressurser, i form av spesialpedagog og assistent. Enkeltvedtak medfører et ressursbehov.
- Vi opplever det som utfordrende når vi får fremmedspråklige barn i barnehagen. Dette går på kommunikasjonen med barnet og foreldrene. De ansatte i barnehagen opplever mye frustrasjon hos barnet som ikke har mulighet til å kommunisere hva det tenker/føler/opplever. De ser også at de sliter i samarbeidet med foreldrene. Dette er problemstillinger som også viser seg i skolen. For å gjøre overgangene så gode som mulig for barnet og familien, skal vi utarbeide rutiner og klare ansvarsområder og tjenestene som er i kontakt med flyktningene. Vi ønsker også å kunne ha ressurser tilgjengelige som kan brukes på en fleksibel måte i overgangene.
- For **innvandrertjenesten** er det en stor utfordring å skaffe **språk- og arbeidspraksis** til innvandrere som deltar i introduksjonsordningen. Etter at flyktningene er ferdige med introduksjonsordningen, er det en utfordring å få alle over i inntektsgivende arbeide eller utdanning.
- En annen utfordring er den situasjonen vi, sammen med resten av Europa, står i når vi ser på den store **flyktningstrømmen**. Det anslås at Norge alene vil ta imot minst 30.000 flyktninger i 2016, noe som er en dobling av antakelser gjort ved års start. Det antydes også at den enkelte kommune må revidere inntak av antallet nye flyktninger til kommunene. Her er ingen unntak. Hvor mange som i tillegg kan komme til kommunen er med andre ord ikke forutsigbart. Dette kan velte både det oppsatte driftsbudsjett og kommunens prognoser for inntak. På personalsiden har vi nådd metningspunkt, og det må inn mer midler til lønn til **lærere** på introduksjonssenteret; anslagsvis minst 20 – 40% stilling. På **programrådgiversiden** må vi forvente minimum 20% stigning.
- Svingninger i barnetallet gjør **jobbsituasjonen i barnehagene uforutsigbar**. Bemanning er ut i fra antall barn/plasser, og en nedgang i barnetallet kan slik medføre en nedbemanning. Denne uforutsigbarheten medfører at barnehageansatte kan se seg om etter annen arbeid.

- Vi må jobbe for å få ned sykefraværet. Det er viktig å ivareta god trivsel på arbeidsplassen, - stabilitet og kontinuitet blant personalet er viktig for kvaliteten på tilbudet som gis
- Husholdninger med lav inntekt kan nå, etter søknad, få **reduisert foreldrebetalingen**. Ingen skal nå ha utgifter til barnehageplass som overstiger 6 % av husholdningens inntekt. I tillegg er det slik at 4- og 5 åringer som kommer inn under denne ordningen i tillegg har rett til **20 timer gratis oppholdstid** i barnehagen. Denne lovendringen medfører tap av inntekter for barnehagene.
- Vi arbeider for å hjelpe barn så tidlig som mulig; **tidlig innsats**. Målet vårt er at barn skal få den hjelpen de trenger på et lavest mulig nivå. Det vil si at vi setter inn tiltak for å se om vi kan hjelpe barnet innenfor det ordinære tilbudet før vi eventuelt vurderer en oppmelding til PPT. **Spesialpedagogen** gir oss en fleksibilitet til å kunne sette inn tiltak der vi ser det er nødvendig. For de barna som meldes opp til PPT opplever vi at saksbehandlingstiden er for lang.
- **Materiell og utstyr** får en tøff behandling i barnehagene, og det er derfor viktig at det settes av ressurser til en jevnlig fornying.

Økonomiperspektivet, innvandrertjenesten	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap	-235 000	- 216 000
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekter)	Regnskap	262 000	26 000

Mindreforbruk 2013: 28 000

Merforbruk 2014: 190 000

Økonomiperspektivet, barnehage	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap	-489 000	-1 383 000
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekter)	Regnskap	694 000	1 112 000

Mindreforbruk 2013: 205 000

Merforbruk 2014: 271 000

Institusjon og hjemmetjeneste

Hovedmål

Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2008-2018 har overordnede mål på område :

- Skal gi rett hjelp til rett person, til rett tid.
- Skal være en trygg og forutsigbar tjeneste som gir et kvantitativt og kvalitativt likeverdig tilbud til alle innbyggere i kommunen.
- Være et helhetlig lokalt tjenestetilbud som skal gi brukeren økt livskvalitet og mestring av egen livssituasjon, ved økt tilgjengelighet og økt kvalitet på tjenestene.
- Skal gi langtids botilbud på sykehjemmet til syke og pleietrengende med stort behov for medisinsk tilsyn og sykepleie.
- Skal gi korttidsopphold på sykehjem for medisinsk behandling, rehabilitering og sykepleie, samt gi avlastning for personer med store omsorgsoppgaver.

Nøkkeltall for hjemmetjenesten– faktatall og målekart for planperioden

Faktatabell (KOSTRA)	Sør-Aurdal			Kommune- gruppe	Oppland	Landet u/Oslo
	2012	2013	2014			
Korrigert brutto driftsutgifter pr. mottaker av hjemmetjenester Kr. 1)	167 623	173 224	182 020	222 042	223 557	239 657
Mottakere av hjemmetjenester, pr 1000 innb. 0-66 år Kr. 1)	49	49	52	25	26	20
Mottakere av hjemmetjenester, pr 1000 innb. 67-79 år Kr. 1)	94	85	73	83	82	69
Mottakere av hjemmetjenester, pr 1000 innb. 80+ år Kr. 1)	424	421	456	378	350	333
Totalt tjenestemottakere/ -søkere hjemmetjenesten	310	299	292			
Årsverk i hjemmetjenesten	37,17	38,08	37,26			

1) Mottakere av hjemmetjenester innbefatter tjenestemottakere både i miljøarbeidertjenesten og hjemmetjenesten.

Nøkkeltall for sykehjemmet – faktatall og målekart for planperioden

Faktatabell (KOSTRA)	Sør-Aurdal			Kommune- gruppe	Oppland	Landet u/Oslo
	2012	2013	2014			
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (prosent)	13,8	15,7	16	14,3	12,5	13,4
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over	23,5	23,6	24,8	19,3	17	18,4
Andel beboere 80 år og over i institusjon. Prosent	76,9	82,9	86,8	76,4	71,9	70,5
Korr. Brutto driftsutgifter, institusjon pr. plass,	739 412	747 824	752 412	989 189	1 058 609	1 028 644
Antall plasser avsatt til rehabilitering/habilitering.	11,8	11,8	11,8	8,4	9,2	7,7

Faktatabell (KOSTRA)	Sør-Aurdal			Kommune- gruppe	Oppland	Landet u/Oslo
	2012	2013	2014			
Prosent						
Legetime pr uke pr beboer i sykehjem	0,21	0,20	0,21	0,37	0,53	0,50

Utfordringer i planperioden

På grunn av stramme rammer også i 2015 ble nivået på flere tjenester innen tjenesteområdet redusert.

Tjenesten ble redusert med 0.80 årsverk merkantil. Sykehjemmet ble redusert med 4.56 årsverk i pleie, 0.26 på kjøkkenet, 0.30 årsverk i vaskeriet og 0.40 årsverk på renhold. Til sammen utgjør dette 6.32 årsverk.

I 2016 kan utfordringene blir følgende :

- Å drive faglig utvikling krever ressurser for å dekke kursutgifter, reise og vikarutgifter. Faglig utvikling er viktig for å kunne tilby gode tjenester fra kompetente ansatte. Innsparing på kursbudsjettet kan bety at færre får kurs og opplæring som kan virke motiverende for ansatte og kan dermed påvirke tjenesteutøvelsen.
- Å drive godt personalarbeid med god oppfølging, veiledning og tilstedeværelse av nærmeste leder.
- Mindre bemanning vanskeliggjør å implementere og igangsette de planer som er ønskelig for å gi mer effektiv drift og gode nok tjenester. Eks. system for å jobbe etter vedtak, system for rapportering og kontroll for å sikre tjenester, igangsette hverdagsmestring, opprette demenskontakt. Dette er flere tiltak som kan redusere behovet for tjeneste hos den enkelte på sikt.
- Siden mars 2012 har vi hatt aktiv nattevakt i øvre del av kommunen. Det har ikke vært mulighet for å opprette tilsvarende i ytre del av kommunen enda, pga økonomi. Dette medfører i blant at pasienter fra ytre del må ha institusjonsplass, når de trenger tilsyn på natt. Med aktiv nattevakt kunne noen av disse vært hjemme (som oftest er en rimeligere løsning, totalt sett).
- Utvikle kunnskap om omsorgsteknologi og vurdere kommunens behov for kompetanse på dette, og kunne ta det i bruk.
- Utvikle nye løsninger på hvordan helse og omsorgstjenester skal utvikles og effektiviseres i fremtiden.
- Tabellen over viser at sykehjemmets plasser brukes til de eldste eldre i kommunen. Dette er i tråd med intensjonene og sentrale føringer. Den viser også at vi ligger godt an når det gjelder plasser avsatt til rehabilitering.
- Langtidsopphold på sykehjemmet er det neste øverste trinn i omsorgstrappa under VLMS. Langtidsplassene er forbeholdt personer med behov for heldøgns tilsyn og pleie.
- Korttids-/ avlastningsopphold er et viktig forebyggende tilbud. Ved å gi regelmessige korttidsopphold og avlastning for personer med store omsorgsoppgaver, kan flere bo hjemme lenger.
- Det siste året har behovet for både langtidsplasser og korttidsplasser på sykehjemmet vært redusert i forhold til årene tidligere. Det har i lengre perioder vært ledighet i senger og det gir mulighet til innsparinger på vikarbudsjettet.
- Økende antall personer med demens er en utfordring, fordi de etter hvert ikke kan ivareta seg selv. En god demensomsorg der fagpersoner med frigitt tid kommer tidlig inn i sykdomsforløpet kan forebygge langtidsplasser i sykehjem og utslitte pårørende. Demenskompetanse og kunnskap om tilrettelegging må ut i hjemmene slik at de som

ønsker kan bo hjemme så lenge som mulig. De fleste som får innvilget langtidsopphold har en demensdiagnose.

- Dagtilbud for hjemmeboende demente med 6 plasser 1 dag pr. uke, finansieres med midler fra helsedirektoratet og driftes i samarbeid med frivillige. Det blir søkt om nye midler for 2016. Kommunen må etter hvert legge inn driften i egen budsjett.
- 42 plasser på sykehjemmet har pr. i dag dekket dagens behov for korttids- og langtids- og avlastningsopphold.
- Økt press på nattevakter ved at de får flere pasienter å ha ansvar for da sykehjemmet selger 7 plasser til NAK.
- Vikarbudsjettene er betydelig redusert og det er vanskelig å forutsi om behovet for sykehjemsplasser vil øke i 2016.
- Reduksjon av kjøkkenet med 26 % kan bety reduksjon i hjemmebakst og påsmurte skiver for beboere på sykehjemmet.
- Reduksjon av renhold med 40 % kan få konsekvenser for smittevern- og hygieneforhold.
- Reduksjon av vaskeri med 30 % kan få innvirkninger på at det tar lengre tid for beboere og ansatte for å få vasket tøy. Det kan bety økt innkjøp av uniformer, sengetøy, håndklær osv.
- Kompetanse er viktig – særlig ved reduksjoner. Det kreves tid til omstilling og å sette kunnskap ut i praksis noe som kan være en utfordring når bemanningen reduseres.
- Fokus på hverdagsrehabilitering for å forebygge innleggelse på SAH og tjenestebehov for øvrig. Det er igangsatt et tettere samarbeid mellom fysioterapitjenesten, hjemmesykepleien og sykehjemmet.
- Samlokalisering av alle tjenesteledere i omsorg kan gi bedre utnyttelse av ressurser blant annet merkanntil ressurs.
- Institusjon og Hjemmetjenesten under 1 leder med 1 budsjett kan gi bedre muligheter til å få til bruk av kompetanse på tvers og en mer helhetlig drift.

Medarbeiderundersøkelse og brukerundersøkelse var planlagt gjennomført i 2015. Men på grunn av omstillingsprosesser ble det avklart å vente til 2016.

Brukerperspektivet i hjemmetjenesten	Datakilde	Status 2012	Mål 2016	Mål 2018
I hvor stor grad opplever du at tjenesten gir deg en bedre hverdag, slik at du kan bo hjemme?	Brukerundersøkelse (1-6)	5,2	5,3	5,4
I hvor stor grad opplever du at de ansatte har omsorg for deg?	Brukerundersøkelse (1-6)	5,6	5,7	5,8
I hvor stor grad opplever du at personalet behandler deg med høflighet og respekt?	Brukerundersøkelse (1-6)	5,6	5,7	5,8
Andel pasienter med pleieplan/ tiltaksplan.	Profil			
Avvik på medisinerings	Telling			
Andel formelle, skriftlige vedtak før tjenesten iverksettes.	Profil			

**) 2012-tall ikke tilgjengelig

Medarbeiderperspektivet i hjemmetjenesten	Data-kilde	Status 2013	Mål 2015	Mål 2017
I hvilken grad tror du din arbeidsplass har et godt omdømme blant innbyggerne i kommunen?	Medarbeider-Undersøkelsen (1-6)	5,0	5,2	5,3
I hvilken grad får du tilstrekkelig informasjon til å kunne gjøre en god jobb?	Medarbeider-Undersøkelsen (1-6)	4,6	4,8	5,0
Mener du at du har tilstrekkelig kompetanse til å utføre dine arbeidsoppgaver?	Medarbeider-Undersøkelsen (1-6)	5,1	5,2	5,3

Brukerperspektivet på sykehjemmet	Datakilde	Status 2013	Mål 2016	Mål 2018
I hvor stor grad opplever du at beboeren er fornøyd med aktivitetstilbudet på sykehjemmet?	BU Pårørende	4,6	5,0	5,5
I hvor stor grad opplever du at beboeren får bestemme når han/ hun skal legge seg og stå opp?	BU Pårørende	5,6	5,7	5,8
I hvor stor grad opplever du at personalet behandler beboeren med høflighet og respekt?	BU Pårørende	5,3	5,7	6
Har du det siste året hatt en planlagt samtale med pleiepersonale om tjenestetilbudet til beboeren?	BU Ja/Nei Pårørende	3,9	5	6
I hvor stor grad opplever du at samtalen var nyttig for deg som pårørende?	BU Pårørende	5,3	5,4	5,5

Medarbeiderperspektivet på sykehjemmet	Data-kilde	Status 2013	Mål 2016	Mål 2017
I hvilken grad tror du din arbeidsplass har et godt omdømme blant innbyggerne i kommunen?	Medarbeiderundersøkelsen	4,1	4,5	4,8
I hvilken grad får du tilstrekkelig informasjon til å kunne gjøre en god jobb?	Medarbeiderundersøkelsen	4,2	4,6	4,9
Mener du at du har tilstrekkelig kompetanse til å utføre dine arbeidsoppgaver?	Medarbeiderundersøkelsen	5,0	5,0	5,0

Økonomiperspektiv

Det er lagt opp til omprioritering i hjemmesykepleien ytre del for å kunne ha tilbud om våken nattevakt slik at tilbudet blir likt i hele kommunen. Slik det er pr. i dag må pasienter som trenger tilsyn på natt være på sykehjemmet.

Mellomledernivået i pleie og omsorg viser en skjev fordeling av ressurser. Det igangsettes en prosess hvor 80 % av disse ressursene flyttes over fra institusjon og hjemmetjenester til tilrettelagte tjenester for å skape en mer likhet i drift

På grunn av ledighet i hjemmehjelpsoppdrag, dreies noe mer ressurser til å dekke behovet for brukerstyrt personlig assistent i Tilrettelagte tjenester i 2016

De par siste års regnskap viser at det er mulig å spare innleie på SAH da det i lang tid har vært mindre belegg på senger. Det er lagt inn en innsparing på 525.000 på vakansutgifter.

Økonomiperspektivet for hjemmetjenesten (Tall i 1000 kr.)	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap	-264	-2 103
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekter)	Regnskap	790	2 230

Økonomiperspektivet (Tall i 1000 kr.) sykehjemmet	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap	-- 1 288	- 587
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekter)	Regnskap	1 194	1 239

Tilrettelagte tjenester

Hovedmål

Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2008-2018 har overordnede mål på område:

Miljøarbeidertjenesten

- Bedre funksjonsevnen, og tilrettelegge for at den enkelte funksjonshemmede får mulighet til å leve et mest mulig selvstendig sosialt og meningsfylt liv.
- Skal gi rett hjelp til rett person, til rett tid.
- Skal være en trygg og forutsigbar tjeneste.
- Være et helhetlig tjenestetilbud som skal gi brukeren økt livskvalitet og mestring av egen livssituasjon, ved økt tilgjengelighet og økt kvalitet på tjenestene.

Nøkkeltall – faktatall og målekart for planperioden

Faktatabell	Sør-Aurdal		
	2013	2014	2015
Antall tjenestemottakere	45	45 (6 på FTO)	45 *1 (6 på FTO*2) Ikke medregnet BPA*3 og omsorgslønn
Antall årsverk i miljøarbeidertjenesten.	46,2	44,2	41,72 Ikke medregnet personale hos BPA
Andel årsverk med fagutdanning (prosent)	73	71,2	79 (av denne har 16,18% høgskoleutdanning)
Antall tjenestemottakere med tvangstiltak Kap 9	4	4 (5 vedtak)	6 (7 vedtak) I tillegg er to under utarbeidelse
Sykefravær	11,5 (på 3 kvartal)	12,9 (på tredje kvartal)	11,3 (tredje kvartal)
Antall psykisk utviklingshemmede over 16 år	27	26	29
Antall psykisk utviklingshemmede under 16 år	3	7	5
Antall arbeidstakere på Tingvolltoppen	27 (hvorav 5 VTA deltakere	26 (hvorav 5 VTA deltakere	27 (hvorav 5 VTA deltakere og en fra annen kommune)

*1 inneholder ikke personer vi yter tjenester og refunderes fra andre kommuner.

*2 FTO= Fekjærtunets omsorgsboliger

*3 BPA= Brukerstyrt Personlig Assistanse

Det er ikke benyttet Kostra tall, og tallene er derfor ikke sammenlignbare med andre kommuner / Oppland / landet. I Kostra er miljøarbeidertjenesten ikke skilt ut som egen tjeneste men lagt sammen med hjemmetjenesten.

Utfordringer i planperioden:

- Miljøarbeidertjenesten yter tjenester fra **0-100 år**, altså hele livet. Tjenesten er omfattende og kompleks og setter spesielle krav til kompetanse da den følger hele livsløpet til mennesker som hele tiden er i utvikling.
- Gi brukerne et **godt og individuelt tilbud** som er i samsvar med rettigheter nedfelt i lover og forskrifter
- Pr i dag er det fem barn/ ungdommer som nytter avlastnings/treningsleiligheten på **Synneisbakkin**. De som får tilbud og deres pårørende ønsker mer tid i trenings/avlastningsleiligheten. Tilrettelegge for at **barn med funksjonshemming** kan bo heime så lenge som mulig, gi gode tilbud på lavest nivå og jobbe å bedre tjenestene avlastningsleilighet for barn og unge. Det er en stor utfordring med uteområdet og tilgang til leiligheten (snø).
- Planlagt ferdigstilling av 5 private leiligheter på **Spangerud II er høsten 2016**. Her vil de som skal kjøpe leilighetene starte ”borettslag” og kommunen vil ha tildelingsrett.
- **Tingvolltoppen**, innteksbringende produksjon, samt en god arbeidsplass for arbeidstakerne. Utfordringen er nok arbeidsoppgaver og god tilrettelegging. Stor etterspørsel etter arbeidsplasser, ressurser i fht personale og lokaliteter gir ikke mulighet til arbeid for alle som ønsker det. **Valdres Arbeidssenter** sin filial i Bagn fungerer bra og gir ett godt tilbud til mange.
- **Dokumentasjon** i forhold til fagsystemet Profil, samt saksbehandling. Har stort fokus på informasjonssikkerhet.
- **Brukermedvirkning**, ha klare og gode rutiner.
- Gjennomføre **etisk refleksjon** på personalmøter og andre møter.
- **Rettsikkerhet** i fht tjenestemottakere og tjenesteytere, viktig med trygge og opplærte personale. Jobbet med opplæringsperm, trygge rapporteringer og opplæring av ressurspersoner som kan gi videre opplæring.
- Vi har **alarm** ifht personalsikkerhet på **Synneisbakkin**, det er **avhengig** av at batterier er ladet og at er innenfor rekkevidde. Dette gir usikkerhet hos personale.
- **Alarm** ifht personalsikkerhet på **Hellerud**, gammelt system som må oppdateres
- Jobbe for at **tildelingskontor** innfrir behovene, evaluere serviceerklæringene for tjenester innen helse- og omsorg, jobbe for koordinerende enhet og ressursteam..
- Tilrettelagte Tjenester har pr dags dato ingen **soneleder**, dette gir ulikheter innenfor tjenestene i kommunen, mindre bistand og støtte til personale, pårørende og ett stort press på tjenesteleder og fagleder. Mindre oppfølging av personale, som kan gi sykmeldinger og uro i gruppa. Det blir jobbet med å få soneleder i Til rettelagte Tjenester i 2016.
- Sykefraværet er høgt. Bakgrunn for dette kan være stort fysisk og psykisk arbeidspress, store psykiske belastninger med tanke på nedskjæringer og usikkerhet i fht brukere og sin egen arbeidssituasjon. Jobber mye med å få **sykefraværet** ned dvs at vi jobber for at personalet skal ha det bra og trives på jobb. Det er utført risikoanalyse på et enda bedre arbeidsfellesskap, ideteammøte (tillitsvalgte, verneombud og leder deltar) og fokus på trivsel. Vi setter fokus på tilstedeværelse på jobb. Sykmeldte blir fulgt opp med planer og samtaler. Vi har samarbeid med IA Arbeidslivssenteret.
- Jobber med å heve den **faglige kvaliteten, styrke personalet og jobbe med brukermidvirkning**. Prioriterer opplæring ifht opplæringspermen, videreføring av studiering innen Miljøbehandling, fokus på brannforebygging, vergeteknikker osv.
- **Individuell plan** – brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til individuell plan. Planen er elektronisk og deltakerne kan selv fylle inn.
- Får økonomisk støtte ifht **Ressurskrevende tjenester** til tre av vedtakene etter kap 9, den fjerde personen er over **67 år** og er derfor ikke mulig å søke støtte for.

Det er under vurdering sammen med SI Habiliteringstjenesten å fatte 3 nye vedtak i Tilrettelagte Tjenester. Disse vil ikke kreve nye ressurser.

- Personer med høgskoleutdannede gjennomfører **studiering** for personalgruppene, studieringene har fokus på tvang.
- Gjennomgå dataene i **FRYD kartlegging** og ha fokus på direkte brukertid. Kartleggingen ble gjennomført i 2014, og er *-verktøy for måling av Forhold mellom Ressurser og Ytelse for Dimensjonering av hjemmetjenesten i kommunen.*
- Jobber med å **hverdagsmestring**.
- Ønsker å samarbeide med Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne når det gjelder planene om forsterka boliger og bofellesskap.
- Representanter fra Tilrettelagte Tjenester deltar i ulike **interkommunale** arbeidsgrupper og i flere kommunale arbeidsgrupper.
- Nok kompetanse/ ressurser til å vedlikeholde og heve kompetansen hos de ansatte, for å møte de krav som settes til tjenesten.
- Nok kompetanse/ressurser ved å yte tjenestene **BPA og omsorgslønn**.

Brukerperspektivet	Data-kilde	Fakta 2015	Mål 2017	Mål 2019
Liker du deg der du bor?	Brukerundersøkelse (1-4)1		3,9	
Viser de ansatte deg respekt? (oppfører de ansatte seg på en måte du liker)	Brukerundersøkelse (1-4)		3,9	
Avvik på medisinerings	Egne data	28*4	20	
Er du fornøyd med tjenesten du får?	Brukerundersøkelse (1-4)		3,9	
Trives du på jobben?	Brukerundersøkelse (1-4)		3,9	
Trives brukeren med dagaktivitetene sine?	Brukerundersøkelse (1-4)		3,7	
Har du et aktivt liv?	Brukerundersøkelse (1-4)		3,6	
Antall hendelser med trusler, nesten ulykker og yrkesskader.	Egne data	22*4	20	
Samarbeider de ansatte med andre?	Brukerundersøkelse (1-4)			

*4 registrering fra 01.01.15 – 12.11.15.

Gjennomgå brukerundersøkelse i 2016

Medarbeiderperspektivet	Data-kilde	Status 2013	Mål 2016	Mål 2017
I hvilken grad tror du din arbeidsplass har et godt omdømme blant innbyggerne i kommunen?	Medarbeiderundersøkelsen	4,2	4,4	4,8
I hvilken grad får du tilstrekkelig informasjon til å kunne gjøre en god jobb?	Medarbeiderundersøkelsen	4,4	4,7	4,9
Mener du at du har tilstrekkelig kompetanse til å utføre dine arbeidsoppgaver?	Medarbeiderundersøkelsen	4,5	4,9	5,0

Økonomiperspektivet (Tall i 1000 kr.)	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap	482	-2 003
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekter)	Regnskap	-532	1 541

Helse og familie

Hovedmål

(Nytt tjenesteområde fra 10.09.15, i budsjettssammenheng fra 01.01.16.

Tjenesten inneholder områdene helsestasjon- og skolehelsetjeneste, fysioterapitjeneste m/ frisklivssentral, psykisk helsearbeid, tildelingskontor, legetjeneste, Fekjærtunet overgangsboliger og interkommunale tjenester (barnevern, jordmor, Nav, helsefremmende og forebyggende arbeid, Valdres lokalmedisinske senter (VLMS) m/ legevakt, intermedier avdeling og kommunale akutte døgnplasser))

Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2008-2018 har overordnede mål på området helse, omsorg og forebyggende tiltak, og ut fra disse vektlegges for helse og familie:

- Kommunen skal sette brukeren i sentrum. Tjenesten skal være preget av tverrfaglig samarbeid med kvalifisert personale og godt arbeidsmiljø.
- Kommunen skal gjennom sitt arbeid forebygge sykdommer og sosiale problemer i befolkningen med hovedfokus på barn og ungdom.
- Skal være en trygg og forutsigbar tjeneste som gir et kvantitativt og kvalitativt likeverdig tilbud til alle innbyggere i kommunen.

Nøkkeltall – faktatall og målekart for planperioden

Faktatabell (KOSTRA)	Sør-Aurdal			Kommune- gruppe	Oppland	Landet u/Oslo
	2012	2013	2014			
Netto driftsutgifter til forebygging helsestasjons- og skolehelsetj. pr innbygger 0-20 år Enhet: kroner	1400	1945	2905	2302	2326	2056
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere	6,4	6,4	6,5	12,7	11,8	10,4
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere	13	13	13,1	10,3	11,1	9,0
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (%)	80	109	93	93	92	86
Andel barn med barneverntiltak ift innb 0-17 år	5,1	5,3	6,1	-	-	4,8

1) Antall førstegangs hjemmebesøk til nyfødt, dividert på antall fødte gjeldende år.

2) Ant årsverk pr 10 000 innbyggere på fysioterapitjenesten ligger høyt fordi vi har omgjort en ergoterapeutstilling til fysioterapistilling. Dette ble gjort pga vanskelig å rekruttere ergoterapeut.

Brukerundersøkelse på fysioterapitjenesten ble ikke gjennomført i 2015, den blir gjennomført i 2016, sammen med helsestasjonstjenesten. Under viser tabell fra forrige undersøkelse.

Brukerperspektivet	Data-kilde	Status 2012	Mål 2013	Mål 2016
Fysioterapitjenesten:				
Andel pasienter som får tilbud om vurderingstime og behandlingsplan innen 1 uke	Telling	70%	80%	80 %
I hvilken grad synes du at de ansatte på fysioterapitjenesten møter deg med vennlighet og respekt?	Brukerundersøkelse (1-6)	5,8	5,8	5,8
Alt i alt hvor fornøyd er du med tjenestene du mottar fra fysioterapitjenesten?	Brukerundersøkelse (1-6)	5,4	5,5	5,5
Helsesøstertjenesten:				
I hvilken grad opplever du at du kan ta opp vanskelige tema med de ansatte på helsestasjonen?	Brukerundersøkelse (1-6)	ny	Status:4,6	4,8
I hvilken grad synes du at de ansatte på helsestasjonen møter deg og barnet ditt med vennlighet og respekt?	Brukerundersøkelse (1-6)	ny	Status: 5,7	5,8
I hvilken grad har du tillit til de råd og den veiledning de ansatte gir når du er usikker i forhold til barnets helse og utvikling?	Brukerundersøkelse (1-6)	ny	Status: 5,0	5,1
I hvilken grad stoler du på at de ansatte vil oppdage det hvis barnet ditt ikke utvikler seg normalt?	Brukerundersøkelse (1-6)	ny	Status: 4,8	5,0

Medarbeiderperspektivet – helse og familie	Data-kilde	Status 2011	Status 2013	Mål 2016
I hvilken grad tror du din arbeidsplass har et godt omdømme blant innbyggerne i kommunen?	Medarbeider-Undersøkelsen (1-6)	4,9	5,0	5,1
I hvilken grad får du tilstrekkelig informasjon til å kunne gjøre en god jobb?	Medarbeider-Undersøkelsen (1-6)	5,1	5,3	5,4
Mener du at du har tilstrekkelig kompetanse til å utføre dine arbeidsoppgaver?	Medarbeider-Undersøkelsen (1-6)	4,9	5,0	5,1

Det ble utført **brugerundersøkelse i legetjenesten** i 2015. Beklageligvis var responsen lav, da bare ca 30% av innbyggere over 18 år hadde svart. Rapport som oppsummerer informasjon fra undersøkelsen, kom i oktober/ november. Denne skal gjennomgås, og vil bli lagt til grunn for å iverksette eventuelle tiltak.

Utfordringer i planperioden

Tjenesteområdet skal ha stort fokus på forebyggende arbeid/ tiltak, som også er et viktig satsningsområde for sentrale myndigheter. Men på grunn av stramme rammer for 2016, er nivået på flere tjenester innen ansvarsområdet foreslått redusert/ holdt på et absolutt minimum. Alle poster er «skrapa til beinet», og tjenesteleder er bekymret for uforutsette hendelser som tjenesten eventuelt kan komme i. I tillegg ser en at gode tiltak ikke lar seg gjøre å realisere/ må settes på vent pga ressursknapphet. Slik det ligger i budsjettforslaget nå, gir dette bla.a følgende utfordringer:

- **Ved helsestasjon- og skolehelsetjenesten** holdes fortsatt 30% stilling vakant. Tjenesten har en sentral rolle i det forebyggende arbeidet med barn og unge. I tillegg til 2 helsesøstre har vi en barne- og familieveileder som skal arbeide mot/med barn og familier som trenger litt ekstra bistand og støtte i hverdagen. Det er etablert ressursteam i alle skoler og barnehager, noe som krever god kompetanse og stort fokus på tverrfaglig samarbeid. Man har også startet med 4- årskontrull ute i barnehagene, samt opplæring i foreldreveiledningsverktøy for både foreldre og ansatte i barnehagene. Dette som resultat av at kommunen var med i «Tidlig Inn»-prosjekt, som har fokus på å støtte/hjelpe barn og foreldre så tidlig som mulig.
- **Helsestasjon, barnehage, psykisk helse og fysioterapitjenesten** har videreutviklet skolestartundersøkelse som også gjennomføres ute i barnehagene. Vi har fått prosjektmidler til dette videreutviklingsarbeidet ved bruk av «Gausdalmodellen», en modell som bygger på tilnærming av motorisk utvikling. Implementering av modellen vil kreve økede fysioterapiressurser inn i barnehagene, noe som vanskelig lar seg gjøre med reduserte ressurser i fysioterapitjenesten. Prosjektmidlene er søkt overført til neste år. Skolehelsetjenesten på Bagn, SAUS og Hedalen har behov for bedre romforhold for å utføre sine tjenester på en tilfredsstillende måte.
- **Samhandlingsreformen** fører til at kommunen får mer ansvar. Pasienter blir skrevet ut fra sykehusene tidligere enn før og kommunen må sørge for å gi gode tjenester. Dette medfører bl.a. **økt behov for fysioterapifaglig kompetanse** inn i rehabiliteringsavdeling på Sør-Aurdalsheimen, rehabilitering i hjemmet og tetter oppfølging av pasienter i tidligere faser etter sykehusinnleggelse sammenlignet med tidligere. I tillegg krever det bedre kommunikasjon og samhandling ved bruk av ny teknologi og IKT løsninger. På grunn av stramme rammer holdes likevel 30% stilling vakant i fysioterapitjenesten.
- **Frisklivssentralen** er en del av kommunens folkehelsearbeid. Skal være en kunnskapsbasert tjeneste som skal ha høyt faglig nivå innen områdene motiverende samtale, kosthold og fysisk aktivitet, og nyttes som en kunnskapsformidlende sentral i samarbeid med de andre tjenestene. Sentralen er styrket med prosjektmidler tilsvarende 20% stilling i ett år (med oppstart i aug.-15), for å drive forebyggende arbeid i skolen sammen med bl.a. helsestasjon.
- Et satsningsområde for kommunen er å implementere **hverdagsmestring** som følge av samhandlingsreformen. Fysioterapitjenesten har en nøkkelrolle her, og det kan gi utfordringer å få dette implementert på en god måte med reduserte ressurser i tjenesten.
- Innen **psykisk helsearbeid** holdes fortsatt 20% stilling vakant. Dette vil gi dårligere/ reduserte tjenester, og kan være en stor utfordring i fht dårlige/ ustabile tjenestemottakere. Det strider også mot regjeringens signaler om satsningsområde rus/ psykisk helse. Dette området har også en svært viktig forebyggende funksjon – spesielt i samarbeid med helsestasjon. Vi ser at vi helst skulle brukt mer ressurser slik det er i dag, både i fht forebyggende tiltak samt veiledning til andre tjenester, pårørende osv. Tjenesten opplever stor pågang, og en ser en utvikling av at tjenestemottakerne blir yngre og sliter med både skolegang/ utdanning/ arbeid, relasjoner og det «å bo» - dette er urovekkende.
- Ved **legekontoret** vil vi redusere og spare noe utgifter ved mindre bruk av vikar ved sykdom og ferieavvikling. Dette kan bety at det vil bli noe mer ventetid for pasientene, både på telefon og i mottak
- **Tildelingskontoret (TDK)** skal tildele tjenester i hht lovverk og retningslinjer, samt være kommunens koordinerende enhet (lovpålagt å ha). Tjenesten er styrket med 20% stilling (omdisponering av ressurs etter tjenesteleder som sluttet i 2015). Dette er bra, men det trengs fortsatt mer ressurser til klare all saksbehandling innen fristen lovverket setter. Fra 01.01 – 14.09.15 fikk TDK 308 saker registrert, hvorav 231 ble behandlet. I

tillegg er det kjent at det er flere saker som ikke er registrert/behandlet, men der tjenester er satt i drift. Erfaringer fra andre kommuner som har opprettet tildelingskontor er at tjenestene går ned i omfang.

- Vi har **utfordringer vedrørende utgifter til interkommunale tjenester**, som Nav, barnevern og legevakt/VLMS. Vedrørende **Nav** er det vanskelig å forutsi utbetalinger fram i tid både for økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogrammet. Det er hensiktsmessig å se disse to postene samlet i budsjettsammenheng, da det i stor grad er den samme brukergruppen det gjelder.

Nav jobber stadig med kandidater i forhold til kvalifiseringsprogrammet (KVP), større forbruk på KVP vil forhåpentligvis redusere utgiftene til økonomisk sosialhjelp.

I **barnevernet** er det flere barn med tiltak både i og utenfor hjemmet, dette er kostnadskrevenende, men i tillegg er det positivt og viktig at barn får best mulig hjelp og støtte i starten av livet. Utgiftene er vanskelig å kontrollere, da overtakelse av f.eks ett barn vil kunne gi en økt utgift på noen hundre tusen. Det er lagt inn betydelig økning i budsjettet for 2016, noe som er alarmerende med tanke på at vi bør komme enda tidligere inn og jobbe enda mer forebyggende i fht dette feltet.

Valdres lokalmedisinske senter med legevakt, kommunal akutte døgnplasser (KAD) og intermediær avdeling, vil også gi oss økonomiske utfordringer. Føringene fra forrige regjering har endret seg til dagens regjering, med bl.a. at kommunenes medfinansieringsplikt for pasienter på sykehus, er tatt bort. Intermediær avd og KAD-plassene åpnet 01.06.15, og det vil naturlig nok ta litt tid med å rigge ett nytt tilbud. Fra 01.01.16 er alle kommuner lovpålagt å ha tilbud om døgnplasser for øyeblikkelig hjelp (jfr Samhandlingsreformen), og dette samarbeider vi om i Valdres med KAD-plassene – dette ville vi ikke klart alene. Det jobbes kontinuerlig med å begrense utgiftene vedr VLMS og driften av dette.

- Vi har interkommunal **jordmortjeneste** i Valdres og det er svært viktig å få på plass gode rutiner for samarbeid, slik at man sikrer gode tjenester for lokalbefolkningen. Flere mødre reiser tidligere hjem enn før, dermed er det behov for tettere oppfølging fra helsestasjonen den første tiden.
- Fortsatt fokus på **trivsel og ivaretagelse, holde sykefraværet på et minimum**. Personalet er vår viktigste ressurs.
- Vi ser viktigheten av å kurse personalet, dette for å opprettholde og videreutvikle kvaliteten i tjenestene. Men for 2016 så er kurspotten redusert og det vil bli mindre mulighet til å sende på kurs.

Økonomiperspektivet (Tall i 1000 kr.) Helse og familie	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap		
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekter)	Regnskap		

Da det er nytt område i 2016, er ikke regnskapstall tatt med (I budsjettet for 2013, 2014 og 2015 så var tjenesten samlet som «Helse, familie og barnehage» - tidligere år delt i «Barnehage» og «Helse og familie». Fra 2016 heter tjenesten på ny «Helse og familie», men med noen andre tjenesteområder enn det som i 2012 og tidligere var Helse og familie. Tallene vil derfor ikke være sammenlignbare i disse årene.)

Teknisk drift

Hovedmål

Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2008-2018 har overordnede mål på område:

- Kommunen skal være en foregangskommune med hensyn til i størst mulig grad å benytte klimanøytral energi og være en pådriver for at ENØK-tiltak hensyntas i alle bygg.
- Kommunen skal sikre etterspørselen etter drikkevann for innbyggere og tilreisende med vann av forskriftsmessig drikkevannskvalitet. Drikkevannskildene skal sikres slik at forsyningen blir sikker og økonomisk forsvarlig.
- Kommunen skal behandle avløpsvann på en slik måte at helse- og miljøskader eller sjenerende forhold ikke oppstår.
- Veiene er et av de viktigste virkemidlene i distriktpolitikken. Veinettet er av stor betydning for å opprettholde bosettingen og for å legge til rette for en utvikling i de enkelte bygdene.

Nøkkeltall – faktatall og målekart for planperioden

Faktatabell (KOSTRA)	Sør-Aurdal			Kommune -gruppe	Oppland	Landet u/Oslo
	2012	2013	2014			
Netto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate.	66 936	63 667	71 812	68 924	92 967	108 772
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	32,3	32,4	32,8	-	68,1	84,3
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning. Enhet : Prosent	26,3	26,4	30,4	-	71,4	85,6
Andel av de kommunale vannverkene som har sikkerhets- og beredskapsplan. Enhet : Prosent	75	75	75		88,3	85,6
Energikostnader for kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter, konsern	127	145**	115	111	116	103
Utgifter til vedlikeholds aktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter, konsern	46	108*	59	91	50	79
Samlet areal på formålsbyggene kommunen eier i kvadratmeter per innbygger, konsern	8	5,5	7	6,1	5,2	4,3

Tabell 1: Viser hvordan Sør-Aurdal bruker forvalter sine ressurser mht vei, vann, avløp og kommunale bygg, sammenliknet med landet og Oppland. Vi ser at energiforbruket har gått betydelig ned de siste 3 årene. Samtidig bruker vi langt mindre på kommunale veier enn landsgjennomsnittet. Det gjelder også vedlikehold, men her er vi på vei oppover. Til slutt har vi betydelig mer formålsbygg pr innbygger enn både Oppland og landet.

Forklaring på tallavvik fra 2013:

* Tabellen indikerer at Sør-Aurdal kommune ligger høyt på vedlikehold pr m² areal i 2013, dette er ikke riktig bilde. I 2013 var tallet for vedlikehold unaturlig høyt, fordi vi da brukte ca. 700 000 på utbedring av flomskader (ble dekket av forsikring), samt at det måtte legges nytt tak på rekkehuset pga lekkasje, til ca

300 000 og i tillegg måtte ett bad på Lund renoveres, til ca. 200 000. Derfor ligger kostnadene til vedlikehold for 2013 vel 1 mill høyere enn tidligere år, dobbelt så høyt som i 2010 og 2011 og 1,5 så høyt som i 2012.

**I KOSTRA rapporteringen for 2013 er arealet redusert. Derfor blir energiforbruk pr m² høyere. Dette er feil fordi energikostnadene (som tas fra regnskapet) er for hele arealet.

Utfordringer i planperioden

- Kommunen har over flere år hatt en stram økonomi og dette har gitt kommunens bygg et betydelig etterslep på vedlikeholdet. De aller fleste bygg har en høy alder og har hatt forholdsvis lite vedlikehold de siste 20 årene. Dette gir utfordringer.
- 1. juli i år inngikk vi fase 3 kontrakt gjennom den såkalte EPC (energisparkontrakten) på 12 kommunale bygg. Det ble gjennomført ca. 80 ENØK tiltak på disse byggene i 2013, med hovedhensikt å spare energi og strømutfgifter. Dette har ført til at vi har mye bedre kontroll over energiforbruket vårt, samtidig som vi har spart betydelige kostnader til strømutfgifter. Samtidig er dette også bidratt til viktige tiltak mht vedlikehold og byggets tilstand.
- Vedlikeholdsplanen som ble vedtatt våren 2014 er et viktig arbeidsredskap for alle i TD i arbeidshverdagen. Den danner både grunnlag for nye investeringer og planlagte tiltak på driftsbudsjettet. Vi er fremdeles ikke i mål med å nå et verdibevarende vedlikehold, men vi er på god vei både mht planer og økonomi. Dette er et svært viktig løft for kommunen og har stor betydning både mht oversikt og kvaliteten over vedlikeholdstiltakene som nå utføres. I budsjett 2016 ligger det meste fra planen inne, de større tiltakene er tatt ut og lagt i økonomiplanen for 2016-19, som investeringstiltak. Noen av de større investeringstiltakene mht bygg er Universell utforming. Her skal vi bruke 2016 på å legge planer for hvordan dette skal implementeres på alle kommunale bygg. Deretter vil det legges inn i økonomiplanen når tiltakene blir aktuelle.
- I budsjettet for 2015 var det avsatt i snitt ca 52 kr/m² til vedlikehold, og tilsvarende sum i budsjett 2014 er 57 kr/m². Kommunestyret vedtok i 2009, sak 005/09, Driftstilpasningsprosjekt, at «I forhold til kriteriene for sunn kommuneøkonomi skal midler avsatt til bygningsmessig vedlikehold utgjøre 80 – 100 kr. pr. kvm. bygningsmasse som skal vedlikeholdes.» Korrigerer vi disse tallene med konsumprisindeksen kommer vi til ca. 90 – 110 kr pr m². Tilsvarende normtall presentert på eiendomsnettverk som Sør-Aurdal deltok på i fjord, var budsjettbehovet til planlagt vedlikehold 125 kr pr m². Tilsvarende tall i budsjett for 2016 legges det opp til vedlikehold på 89 kr/m². Dermed begynner vi smått å nærme oss et riktigere nivå.
- Dette tallet er forutsatt at bygget ikke har et vedlikeholdsetterslep, noe vi dessverre har på de fleste av våre kommunale bygg. For at ikke verdien på byggene skal reduseres betydelig bør ressursene til vedlikehold prioriteres.
- I investeringsbudsjettet for 2016 avsatt ca. 2,3 mill til tiltak som kan sees på som reduksjon i vedlikeholdsetterslepet i kommunen. Noe av dette vil også være knyttet til vedlikehold og kan derfor gjøre at summen på 89 kr pr m² blir noe høyere.
- I påvente av ny skolestruktur ble vedlikehold på skoler prioritert ned i 2015. Etter vedtaket i forbindelse med skolestrukturen ble det derfor behov for å øke denne summen betydelig. Avsatt sum til vedlikehold på skolebygg er 69 kr pr m². Grunnen til at denne summen ikke er større er for det første at flere av investeringstiltakene gjelder skoler. Bl.a. er det avsatt 7 mill til Bagn skole og totalrenovering. Samtidig er det bl.a. planlagt større renoveringstiltak vedr. oppgradering av garderobes og dusj på Begnadalen og Hedalen i 2017-18.
- I veibudsjettet for 2015 ble grusveier prioritert. Dette vil vi også gjøre i 2016, samt sikringstiltak. Veibudsjettet for 2016 er noe romsligere enn de to foregående årene, så vi håper også å kunne prioritere noe asfaltering. Asfaltering av Erstadvegen er utsatt til

2017 i påvente av ny hovedplan for vann og avløp. Vi jobber med å få skriftliggjort planene mht de kommunale veiene.

- Det nye avløpsrenseanlegg i Bagn sto ferdig våren 2015. Dette er et viktig løft for det ytre miljøet i kommunen, samt arbeidsmiljøet for de ansatte. Anlegget er foreløpig i en oppstartsfase og det har vært noen innkjøringsutfordringer. Når disse er løst, mener vi dette er et veldig bra og framtidsrettet avløpsrenseanlegg.
- På vann og avløpssiden begynte vi våren 2015 å jobbe med ny hovedplan for vann og avløp. Denne vil komme som en sak i løpet av våren 2016. Viktige prioriteringer i planen er bl.a. nye tilkoblinger (i henhold til politisk vedtak i 2014), sikkerhet i vannforsyningen, dokumentasjon på dagens tilstand, plan for rehabilitering av ledningsnett og effektiv og god økonomi og styring framover.
- Teknisk drift jobber med internkontroll på alle områder. Vi har valgt å bygge videre på den internkontrollen som er laget for kommunen og implementerer vedlikeholdsplanen og viktige elementer fra IK bygg (i henhold til budsjettkom i fjord) i denne.

Brukerperspektivet	Datakilde	Status 2014	Mål 2016	Mål 2017
Kommunale bygg - Energibruk (elektrisitet og fossil olje) pr m ² i kommunal bygningsmasse skal reduseres med 15 % i forhold til 2006	Klima og energiplan	24 %	25 %	22 %
Vann: vannprøvene skal vise tilfredsstillende resultater for alle vannverkene når det gjelder e.coli bakterier, fargetall og PH.	Vannverksregister	100 %	100 %	100 %
Avløp: bedring i overholdelse av renskrav for største avløpsanlegg i kommunen.	Årsrapport for rensanlegget utarbeidet av DiO *	5 prøver som ikke overholder renskrav for tot.P	3 prøver som ikke overholder renskrav for tot.P	1 prøver som ikke overholder renskrav for tot.P
Informasjon: Er du fornøyd med informasjonen du får fra vann og avløpsetaten i kommunen?	Brukerundersøkelsen	4,3	4,5	4,8
Veier: Andel kommunale veier og gater med fast dekke.	Kostra	53,2	53,2	54

Tabell 2: Viser viktige målsetninger for eiendom, vann, avløp og vei mht brukere.

* Renseresultatene er betydelig bedre etter nytt rensanlegg ble i gangkjørt i vår. Men siden dette regnes som prøvedrift første 6 mnd, samt at det gamle anlegget ble driftet første del av året, vil ikke 2015 vise stabile og gode resultater. Dette vil først vise seg i 2016.

Medarbeiderperspektivet	Data-kilde	Status 2013	Mål 2016	Mål 2017
I hvilken grad tror du din arbeidsplass har et godt omdømme blant innbyggerne i kommunen?	Medarbeiderundersøkelsen (1-6)	3,5	4,0	4,4
I hvilken grad får du tilstrekkelig informasjon til å kunne gjøre en god jobb?	Medarbeiderundersøkelsen (1-6)	3,5	3,7	4,0
Mener du at du har tilstrekkelig kompetanse til å utføre dine arbeidsoppgaver?	Medarbeiderundersøkelsen (1-6)	4,5	4,7	4,9

Tabell 3: Medarbeiderundersøkelsen ble ikke gjennomført i 2015.

Økonomiperspektivet (Tall i 1000 kr.)	Datakilde	Status 2013	Status 2014
Avvik mellom budsjett og regnskap utgifter (positive tall = mindre forbruk)	Regnskap	-2.631	-1.560
Avvik mellom budsjett og regnskap inntekter (positive tall = mer inntekter)	Regnskap	1.947	2.465

Tabell 4: Viser avvik mellom budsjett og regnskap siste to åren

Investeringsprogram

Samlet oversikt investeringsprosjekter

Tiltak (beløp i 1000 kr.)	2015 og overført fra tidligere	2016	2017	2018	2019
Bygg – rehabilitering og nybygg					
01320 Brannstasjon i Bagn	4 000	4 800			
01700 Tingvoll – tak/fasade			500		
02000 Sør-Aurdal idrettshus	27 559	10 000	40 000	42 441	
02010 Bagn skule, rehabilitering	8 075	600			
02600 Begnadalen skole – dusj/gard.					500
02610 Begnadalen skole – brannsikring			200		
02620 Hedalen skole – dusj/garderobe					500
02630 Hedalen skole – tak	93	270			
02700 Begnadalen skole – tak			435		
02710 Begnadalen skole – solskjerming			200		
02720 Bagn skole – solskjerming			150		
03110 Dagsenter psyk. helsearb., utear.	145				
03120 Synneisbakkin	811				
03200 Spangrud bofellesskap	14 180	1 826			
03400 Carporter hjemmetjenesten	250				
03410 Miljøarbeidertjenesten, Lund	672				
03710 Sør-Aurdalsheimen – tak		850			
04600 Rekkehuset – vinduer/fasade				300	
04610 Radon-tiltak		300	300		
04700 Rekkehuset – bad				600	
05510 Verksted SAUS/Teknisk drift				1 500	
05910 Brannforebygging	2 300				
Utstyr					
01310 Brannvesenet, kompressor	150				
01410 Brannvesenet, ATV			600		
01420 Brannbil Bagn	2 800	700			
01600 Eiendomsarkiv – digitalisering		1 850			
01610 Brannvesenet – vannledning		120			
01620 Nødstrøm – kabling/aggreat		750			
01900 Brannbil Begna					2 000
03300 SAH, utstyr	100	120			
03510 Sør-Aurdalsheimen – senger	190	190			
03600 SAH – kombidamper/avkjøling		410			
04300 Videokonf.utstyr – TeleMed	61				
05610 Bil – utestab	400				
Vann, avløp, samferdsel					
05130 Bagn renseanlegg	666	1 500			
05300 Spangrud 2, grunnlagsinv.	79				

Tiltak (beløp i 1000 kr.)	2015 og overført fra tidligere	2016				2017				2018				2019			
05400 Reinli vannverk	550																
05410 Overvåking	521	300															
05420 Tollefsrud vannverk	530																
05500 Erstadvegen – asfaltering								500									
05530 VA Bagn sentrum	250																
05540 Omlegging av VA Bagn RA	277																
05600 Nye tilkoblinger vann/avløp		1 500															
05601 VA Bagn – rehabilitering		500															
05620 Bagn vannverk	3 000																
05630 Asfaltering ved Begna Bruk		330															
05640 Asfaltering ved Haugen oms.bol.		110															
05650 Dølvesvegen – rekkverk		180															
05900 Trafikksikkerhetsplan	3 416																
Sum tiltak	71 826	27 206	42 885	44 841	3 000												

Kommentarer

01320 Brannstasjon i Bagn

Kommunen leier nå brannstasjon i Bagn. Ved utskifting av biler og innkjøp av annet utstyr blant annet i forbindelse med tunnelberedskap, vil det bli plassmangel både i høyden og bredden i denne garasjen. Garderoben oppfyller ikke dagens behov og krav. I tillegg mangler dusj og lagerrom. Fossvangbakkin er heller ikke godt egnet som utrykningsveg. Det vurderes ulike modeller for hvordan prosjektet kan gjennomføres, herunder samarbeid med private. Det er gjennomført en kartlegging for å finne egnet tomt. Kostnadsanslaget er oppdatert med prisstigning.

I kommunestyresak 29.04.14 om «Brann- og redningsberedskap i Bergsundtunnelen» ble det vedtatt at ved rullering av økonomiplanen flyttes brannstasjon til 2015-2016.

01700 Tingvoll – tak/fasade

Pga gjentatte taklekkasjer flere steder på taket er det foretatt en vurdering. Dette tilsier at det er fornuftig at hele taket skiftes og at helningsforholdene i gradrennene på taket på endres flere steder.

02000 Sør-Aurdal idrettshus

Kommunestyret har vedtatt at C-blokka ved SAUS skal rives og erstattes med et nybygg. I juni 2015 behandlet kommunestyret romprogram for Sør-Aurdal idrettshus. Samtidig ble det vedtatt en ny kostnadsramme for bygget.

02010 Bagn skule

Et konsulentfirma har i 2013 gjort en tilstandsvurdering av Bagn skule. Det er også laget en forstudie. Hensikten med dette var å framskaffe en oversikt over opprustingsbehov og å få vurdert bygningens egnethet og størrelse sett i forhold til elevtall og ansatte. Når bygningens alder – og begrensede vedlikehold – tas i betraktning er den tekniske tilstanden bedre enn forventet. Men eksempelvis kan nevnes at elektriske installasjoner i den eldste delen må skiftes ut i sin helhet, denne delen mangler også ventilasjon. I 2016 er planen å installere ventilasjonsanlegg i den eldste delen av bygget.

02600 Begnadalen skole –dusj/garderobe

Dusjrom er vedlikeholdt, men på sikt må de totalrenoveres for mer moderne løsninger.

02610 Begnadalen skole – brannsikring

Det mangler brannskille mellom barnehage og lærerrom, samt mot ventilasjonsrom på loft.

02620 Hedalen skole – dusj/garderobe

Dusjrom er vedlikeholdt, men på sikt må de totalrenoveres for mer moderne løsninger.

02630 Hedalen skole – tak

Yttertak over samfunnsdel, dvs. gymsal, skolekjøkken og musikkrom er utett og må skiftes.

02700 Begnadalen skole – tak

En del av skolen har skifertak fra skolen var ny (over lærerrommet), Skifertakstein begynner å gå i stykker og dette må derfor skiftes.

02710 Begnadalen skole – solskjerming

Temperaturen i flere klasserom blir uforsvarlig høy ved solpåvirkning, derfor er det nødvendig med solskjerming som gir riktigere romtemperaturer og dermed bedre innemiljø.

02720 Bagn skole – solskjerming

Temperaturen i flere klasserom blir uforsvarlig høy ved solpåvirkning, derfor er det nødvendig med solskjerming som gir riktigere romtemperaturer og dermed bedre innemiljø.

03200 Spangrud bofellesskap

Bygging av 5 boliger i et bofellesskap, der beboerne overtar boligene i et borettslag. Kommunen er byggherre, og ferdigstiller prosjektet før beboerne kjøper sine andeler.

03710 Sør-Aurdalsheimen – tak

Pga ising og lufteproblemer må shingelen rives og nytt tak legges for å lage ny lufting.

04600 Rekkehuset –vinduer/fasade

Alle vinduene i huset må skiftes ut. Dette blir også en total renovering av fasaden.

04610 Radon-tiltak

Måling av radonkonsentrasjonen i kommunale bygg viser at det er behov for å gjennomføre tiltak i noen bygg. Dette dreier seg i hovedsak om Sør-Aurdalsheimen, Begnadalen barnehage og skole, Bagn skole og noen mindre bygg.

04700 Rekkehuset – bad

4 bad er nedslitte og må totalrenoveres.

05510 Verksted SAUS/Teknisk drift

I kjelleren i C-blokka ved SAUS er det etablert et interessant tilbud til en gruppe elever. Kommunestyret har vedtatt å rive C-blokka, derfor er det vurdert alternativ løsning. Det mest aktuelle er å innrede kaldtlageret ved renseanlegget i Bagn til verksted. Planen er sambruk med avdeling for Teknisk drift. Ved budsjettbehandlingen i kommunestyret i desember 2013 ble dette prosjektet vedtatt forskjøvet til slutten av økonomiplanperioden.

05910 Brannforebygging

En gjennomgang av branntegninger viser mangler på de fleste større kommunale bygg. Prosjektet ble påbegynt i 2014 med følgende bygg:

- 05913 Leirskogen
- 05914 Begnadalen skole og barnehage
- 05916 Hedalen skole og barnehage
- 05917 Reinli barnehage

I 2016 er det planlagt å gjennomføre tiltak på følgende bygg:

- 05911 Tingvoll
- 05912 Bagn skule
- 05915 Begnadalen samfunnshus
- 05918 Sør-Aurdalsheimen

01410 Brannvesenet ATV

Brannvesenet i Sør-Aurdal får nye og større oppgaver når de 2 tunnelene på E16 tas i bruk. Dette stiller krav til både kompetanseutvikling og utstyr. Dette konkrete tiltaket gjelder en ATV med spesialutstyr som ut fra erfaring andre steder viser seg rask og effektiv ved brann i tunneler. Det arbeides med å få til medfinansiering fra Statens Vegvesen.

01420 Brannbil Bagn

Tidligere bevilgning til brannbil i Bagn økes bl.a. på grunn av prisstigning og nøyere vurdering av markedsprisene for slikt utstyr.

01600 Eiendomsarkiv - digitalisering

Kommunestyret vedtok 06.11.14 at kommunens eiendomsarkiv skal digitaliseres, det skal først gjennomføres et pilotprosjekt med en av kommunene i Valdres. Eiendomsarkivet utgjør 111 hyllemeter.

01610 Brannvesenet - vannredning

Brannvesenet har 1-3 utrykninger årlig til hendelser knyttet til vann og vassdrag. Brannvesenet har nå ikke utstyr til å drive redning i vann. Å hente utstyr fra nabobrannvesen tar lang tid. Tiltaket er å kjøpe en egnet båt med utstyr og vannredningsbekledning for mannskaper.

01620 Nødstrøm – kabling/aggreat

Kabling for nødstrømsaggreat på min Tingvoll og SAH. Innkjøp av min et nødstrømsaggreat.

01900 Brannbil Begna

Når ny brannbil er innkjøpt i Bagn er planen å flytte nåværende brannbil i Bagn til Hedalen. Brannbilen på Begna er fra 1987, den er ikke egnet for sikker transport av røykdykkere og har generelt for liten plass til dagens behov. Det er ønskelig at Begna nå utstyres med en såkalt framskutt enhet, dvs. en mindre brannbil med skumanlegg og redningsutstyr for hurtig førsteinnsats ved branner og ulykker.

03300 SAH, utstyr

Investering i nye nattbord på alle rom.

03510 SAH - Nye senger

Skifte ut senger på avdelingene.

03600 SAH – kombidamper/avkjølingsskap

Kombidamper og avkjølingsskap begynner å bli utslitt og bør skiftes ut.

05130 Bagn renseanlegg

Bagn renseanlegg sto ferdig våren 2015. Det nye anlegget gir en vesentlig bedring av renseseffekten og arbeidsmiljøet. Samtidig er det fokusert på lave driftskostnader. Som ett ledd i å redusere driftskostnadene ytterligere, er det gjort noen tilleggsinvesteringer som gir økte utgifter. Samtidig skifter vi utløpsledningen til renseanlegget for å unngå overløp i flomsituasjoner.

05410 Overvåking – vann/avløp

Felles prosjekt mellom Nord-Aurdal, Vestre Slidre og Sør-Aurdal kommune om overvåking av vannforsyning, renseanlegg og avløpsnett. Det ble bevilget kr 300` i 2014. Vil bidra til å kvalitetssikre og effektivisere driften. I prosjektet inngår også tilrettelegging i pumpestasjoner.

05500 Erstadvegen - asfaltering

Erstadvegen er i dårlig forfatning, det er behov for bedre fundamentering og deretter asfaltering. Prosjektet er utsatt til 2017 i påvente av Hovedplan vann og avløp.

05540 Omlegging av VA Bagn RA

I forbindelse med omlegging av ny E16 har kommunen benyttet seg av å utbedre deler av sitt ledningsnett, inkludert kummer, på ytterendene av strekningen vegvesenet legger om.

05600 Nye tilkoblinger vann/avløp

Tilrettelegge for flere tilkoblinger i Reinli og Bagn.

05601 VA Bagn - rehabilitering

I 2014 ble VA ledninger fra Fossvang mot Brustad rehabilitert. Pga innlekking og gammelt nett er det stort behov for å skifte ut mer av dette ledningsstrekket, samtidig som det legger til rette for tilkobling.

05630 Asfaltering ved Begna Bruk

Asfaltering fra Begna bruk og sørover. Pga mye tungtransport fra Begna bruk er denne strekningen høyt belastet og for å opprettholde en god nok veistandard må det brukes høye summer på vegvedlikehold. Derfor er det fornuftig å asfaltere denne strekningen.

05640 Asfaltering ved Haugen omsorgsboliger

Veien mellom Haugen omsorgsboliger og skolen er i dag ikke asfaltert. Dette skaper problemer for de eldre som er dårlige til bens (bl.a. rullator) fra Haugen. Derfor trengs det asfalt på denne lille vegstrekningen.

05650 Dølvesvegen – rekkverk

På grunn av sikkerhet for kjørende er det viktig å få på plass rekkverk.

Finansiering av investeringer

Budsjettskjema 2A - investering (Tall i 1000 kr.)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Investeringer (Sum skjema 2B)	14 597	18 492	27 908	43 587	45 543	3 702
Utlån og forskutteringer	890	400	400	400	400	400
Avdrag på lån	102	286	286	286	286	286
Avsetninger	11	450	0	0	0	0
Årets finansierungsbehov	15 600	19 628	28 594	44 273	46 229	4 388
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	-12 993	-15 284	-21 604	-34 708	-23 273	-2 800
<i>Herav:</i>						
<i>Lån til videreutlån (Husbanken)</i>	<i>-890</i>	<i>-400</i>	<i>-400</i>	<i>-400</i>	<i>-400</i>	<i>-400</i>
<i>Lån med rentekompensasjon</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Lån til investeringer VAR</i>	<i>-7 767</i>	<i>-3 260</i>	<i>-3 800</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Lån til andre investeringer</i>	<i>-4 336</i>	<i>-11 624</i>	<i>-17 404</i>	<i>-34 308</i>	<i>-22 873</i>	<i>-2 400</i>
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-1 230	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	-1 264	-3 356	-6 002	-8 577	-21 968	-600
Mottatte avdrag på lån/refusjoner	-113	-286	-286	-286	-286	-286
Andre inntekter	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-15 600	-18 926	-27 892	-43 571	-45 527	-3 686
Overført fra driftsbudsjettet	0	-702	-702	-702	-702	-702
Bruk av avsetninger	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	-15 600	-19 628	-28 594	-44 273	-46 229	-4 388
Udekket (-)/udisponert	0	0	0	0	0	0